STATISTIKA&MY

MĚSÍČNÍK ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU

11 – 12/2017 – ROČNÍK 7

POSLEDNÍ ROZHOVOR S IVOU RITSCHELOVOU, PŘEDSEDKYNÍ ČSÚ

06

www.statistikaamy.cz

STATISTICKÁ ROČENKA ČESKÉ REPUBLIKY 2017

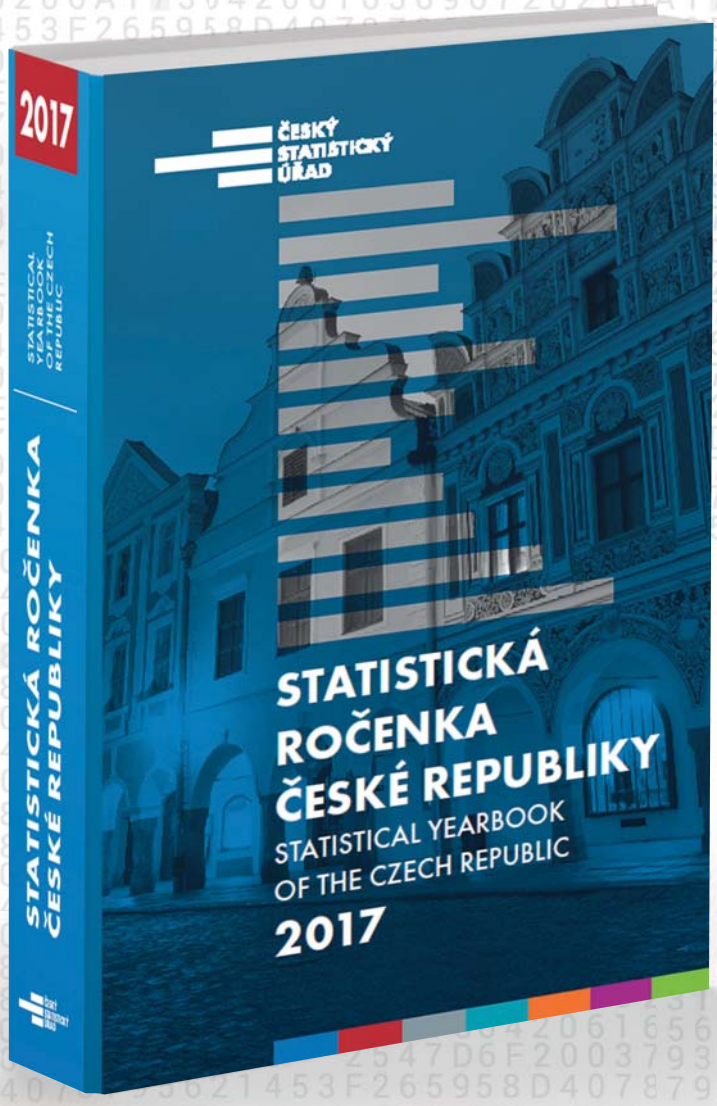

AKTUÁLNÍ ČÍSELNÝ PORTRÉT ČESKÉ REPUBLIKY

TITUL ČSÚ VÁS UVEDE DO EKONOMICKÉHO, SOCIÁLNÍHO A KULTURNÍHO KONTEXTU. PODÁVÁ INFORMACE I O OCHRANĚ ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ A USPOKOJOVÁNÍ POTŘEB OBČANŮ ČR V ROCE 2016. KROMĚ TIŠTĚNÉ VERZE JE ROČENKA K DISPOZICI I NA CD A NA WEBOVÝCH STRÁNKÁCH ČSÚ.

RÁDI VYŘÍDÍME VAŠE OBJEDNÁVKY

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD
ODDĚLENÍ INFORMAČNÍCH SLUŽEB
NA PADESÁTÉM 81, 100 82 PRAHA 10
TEL.: 274 052 733, FAX: 274 054 070
E-MAIL: OBJEDNAVKY@CZSO.CZ

www.czso.cz/rocenka_CR

Editorial

V neděli 3. prosince zemřela po těžké nemoci prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc. Do funkce předsedkyně Českého statistického úřadu ji jmenoval na návrh vlády prezident republiky Václav Klaus 1. září 2010. Tato událost všechny hluboce zasáhla.

Iva Ritschelová byla skutečně výjimečnou a nesmírně vzdělanou ženou. Kladla důraz na detaily a měla nejen na své okolí, ale zejména na sebe vysoké nároky. Byla ženou neústupnou, která se nebála žádných výzev a která neochvějně trvala na svých ideálech. Neváhala brát se za hodnoty, kterým věřila. Na stejných hodnotách zakládala i fungování organizačních celků, v jejichž čele během své pozoruhodné životní dráhy stála. Právě pro tyto pevné postoje si jí vážili kolegové z vrcholných institucí nejen v tuzemsku, ale i na evropské úrovni – z Evropské komise, Eurostatu či Evropského účetního dvora.

Když jste se ale na Ivu Ritschelovou zadívali pozorně, dala vám nahlédnout do svého laskavého srdce, které bylo vždy otevřené pro to, aby vyslechlo jakékoliv vaše trápení, a jež bylo tak široké, že se do něj vešla nejen celá její rodina, ale i řada spolupracovníků z ČSÚ, kde více než sedm let působila ve funkci předsedkyně, nebo kolegové z akademické obce, zejména z Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kde v letech 2007 až 2011 zastávala pozici rektorky. Platí to samozřejmě také pro další místa, kde Iva Ritschelová profesně působila. V neposlední řadě tlouklo její srdce i pro děti z dětského domova v Ústí nad Labem na Severní Terase. Často myslela na druhé a štědře a s plným nasazením se jim věnovala. A nikdy nezapomněla na to, odkud pochází – na Ústecký kraj, kde měla mnoho celoživotních přátel.

Budete nám chybět, paní předsedkyně!

Petra Báčová
tisková mluvčí ČSÚ

Na Ivu Ritschelovou nikdy nezapomeneme 4

ROZHOVOR

Nemohu připustit, abychom se zpronevěřili zásadám nezávislosti 6

UDÁLOSTI

Registru osob je pět let 10

Příští rok bude o tři statistická zjišťování více 11

UDÁLOSTI ZE SVĚTA

Hladovějících lidí ve světě opět přibylo 13

STATISTIKA ODVĚTVÍ

Maloobchodní tržby rostly v ČR rychleji než v EU 14

ANALÝZA

Dovoz benzinu a nafty 16

MAKROEKONOMIKA A FINANCE

Spotřeba domácností táhne růst HDP 18

TÉMA

Nejvíce mladých se stěhuje do okolí velkých měst 20

Kde žijí vysokoškoláci 23

Mladí na trhu práce 24

Děti se z ústavů přesouvají do náhradních rodin 25

Nezletilí a mladiství páchají méně trestných činů 26

Vrozené vývojové vady dětí 27

ROZHOVOR

I ve statistice mají GIS své pevné místo 28

METODIKA

Údaje o částech Prahy nelze hodnotit bez znalosti územních změn města 30

TRH PRÁCE A SOCIÁLNÍ STATISTIKY

Na směny se nejvíce pracuje v Ústeckém kraji 33

Na Ivu Ritschelovou nikdy nezapomeneme

Lídr, významná osobnost společenského i akademického života, profesionálka, jež se významně zasloužila o modernizaci české statistiky a která vždy vysoce dbala na nezávislost ČSÚ – tak vzpomínají na Ivu Ritschelovou její přátelé a spolupracovníci.

Petra Báčová, tisková mluvčí ČSÚ

S Ivou jsem se poprvé potkala v době jejího působení v Organizaci pro výživu a zemědělství OSN, ale poznaly jsme se až při spolupráci v rámci evropského statistického systému. Vysoce jsem oceňovala její úsilí o modernizaci české statistiky s ohledem na světové trendy i odhodlání upevňovat postavení ČSÚ jako nezávislého úřadu. Princip profesionální nezávislosti pro ni představoval imperativ a její postoj byl v tomto směru nekompromisní. Přestože na okolí působila dojmem křehké ženy, nenechala nikoho na pochybách, že je silnou osobností, která jedná podle svých zásad a v mantinelech daných nejen legislativou, ale i normami slušného a férového jednání. Její odchod je velkou ztrátou nejen pro světovou statistickou komunitu, ale i pro všechny, kdo ji měli rádi a vážili si jí pro její pevný charakter, obětavost a snahu pomáhat druhým. Budu ji moc postrádat i jako přítelkyni.

Marie Bohatá,
emeritní předsedkyně ČSÚ

Na paní prof. Ritschelovou nebudeme vzpomínat pouze jako na předsedkyni ČSÚ, ale také jako na člověka, který výrazným způsobem přispěl k prohloubení spolupráce mezi statistickým úřadem a akademickou sférou. Dlouhodobě a velmi zodpovědně pracovala jako členka vědecké rady Fakulty informatiky a statistiky a rovněž jako členka vědecké rady celé Vysoké školy ekonomické v Praze. Uvědomovala si důležitost propojení statistické praxe a teorie. Svým jménem a postavením zaštítila fungování postgraduálního studia, organizovaného ČSÚ ve spolupráci s Fakultou informatiky a statistiky, které funguje již neuvěřitelných 50 let. Bude nám všem chybět – lidsky i odborně.

Luboš Marek,
děkan Fakulty informatiky
a statistiky VŠE v Praze

Vzpomínám si, jak jsem na jaře roku 2010 předkládal na zasedání „mé“ vlády návrh na jmenování Ivy Ritschelové do pozice šéfky Úřadu. A jak jsem byl spokojený, že můžu do špičky instituce, s níž jsem spojil celý svůj profesní život, navrhnout osobnost, která měla ideální předpoklady pro její výkon: vyrostla ve statistice od „píky“, byla stoprocentní odbornicí, spojovala akademický prvek se statistickou praxí, byla dobrý pedagog, měla prožité zahraniční zkušenosti a v neposlední řadě její působení v pozici rektorky významné univerzity ji vybavilo potřebnými manažerskými schopnostmi pro řízení velké organizace. Vzpomínám si na naše debaty o strategických i běžných otázkách státní statistiky – a že jich bylo opravdu nemálo. Na Ivě jsem si nesmírně vážil, že si uměla vytvořit pevný názor, že za ním dovedla stát zásadově, až umíněně, že neměnila postoje podle aktuální potřeby či podle toho, „s kým mluvila naposled“. Iva se Úřadu uměla zastat, hájit jeho nezávislost, a to i v situaci, kdy to pro ni nebylo příjemné, myslela na dobro instituce, která jí byla svěřena, osud a perspektiva Úřadu a jeho zaměstnanců jí ležely v hlavě. To byl další můj postřeh z našich potkávání. Iva Ritschelová v české státní statistice zanechala nikoliv zvířený prach, ale hlubokou a čitelnou stopu!

Jan Fischer,
emeritní předseda ČSÚ

Prof. Ritschelová byla vždy přirozeným lídrem a dokázala si prosadit své myšlenky. A zejména dokázala spojit tolik rozdílnou akademickou půdu. Její odchod nás zaskočil a velmi zarmoutil. Naše myšlenky jsou s jejími nejbližšími.

Pavel Doulík,
děkan Pedagogické fakulty
Univerzity Jana Evangelisty Purkyně
v Ústí nad Labem

Náhlý a příliš brzký odchod Ivy Ritschelové mě velmi překvapil a hluboce zarmoutil. Znal jsem ji dvacet let a úzce jsem s ní spolupracoval. Nejprve v oblasti statistiky životního prostředí, později v Evropském statistickém systému. Často jsme se navštěvovali. Bude mi velmi chybět.

Walter J. Radermacher,
emeritní předseda Eurostatu

Myslím v modlitbě na paní profesorku a její blízké. Znal jsem ji jako mimořádně slušného člověka, dámu v pravém slova smyslu i jako vynikající odbornici spravující příkladně, slovy Bible, veřejné statky jí svěřené. Věřím, že u Hospodina nebude mít nedostatku.

Jan Royt,
prorektor Univerzity Karlovy v Praze

Paní profesorka Ritschelová byla velmi vstřícná podpoře statistické osvěty. Stačilo se zmínit, co u kolegů v sousední zemi dobře funguje ve vztahu statistického úřadu a statistické společnosti, a hned podnikla kroky k realizaci i v našich podmínkách. Cením si jejího úsilí dostat do povědomí široké veřejnosti, co vše zahrnuje pojem statistika a jak je významná v různých oblastech. Nadšeně sledovala soutěž o nejlepší statistický plakát pro žáky základních a středních škol. Paní předsedkyně byla především přátelská, ochotná naslouchat druhým, těšilo ji, když mohla učinit druhým radost.

Hana Řezanková,
místopředsedkyně
České statistické
společnosti

Paní předsedkyně mě překvapila po svém nástupu důsledností a zdánlivou lehkostí, s jakou přistoupila k výraznému rozšíření kontaktů ČSÚ s občany. Uplatnila se zde její dlouhodobá zkušenost s prací v terénu a znalost prostředí v krajích. Zejména je její trvalou zásluhou založení časopisu Statistika&My, který výtečně popularizuje naši oficiální statistiku a přibližuje ji občanům, ale i celá řada dalších akcí, na něž bychom si my, staří „mazáci“, nevzpomněli. Tento přístup zvýšil důvěru v ČSÚ mezi lidmi a je trvalým přínosem pro Úřad.

Edvard Outrata,
emeritní předseda ČSÚ

Iva Ritschelová byla i mou blízkou spolupracovnicí v oblasti ochrany životního prostředí a rekultivací. Jejím předčasným odchodem ztrácíme nejen významnou a nenahraditelnou osob-

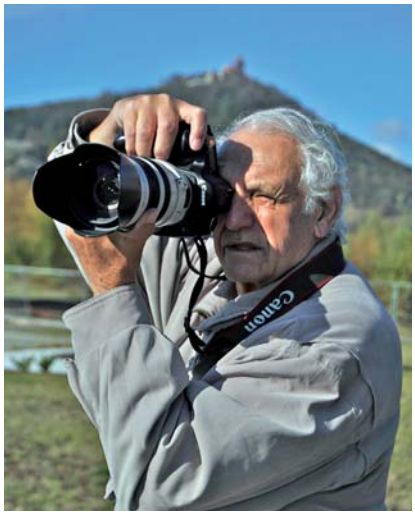

nost statistiky, ale i severočeskou patriotku, která na postižený sever nikdy nezapomněla, a kde mohla, tak pomáhala. Moc nám bude chybět.

Stanislav Štýs,
odborník na životní prostředí

Moc špatná zpráva pro statistiku, pro mne i pro ty, kteří ji znali. Za ta léta mého působení v České statistické radě jsem si na tuto vzdělanou, chytrou, pracovitou a přitom velmi milou a sympatickou ženu tak zvykl, že mi bude bez ní připadat jednací místnost rady nekompletní, skoro prázdná. Prostě bude nám všem hodně chybět. Odborníci se totiž najdou, ale je málo těch, kteří dovedou tak, jak to uměla jenom ona, spojit vysokou profesionalitu s lidskostí a přirozeným ženským šarmem. Buď jí země lehká a Pán Bůh nechť jí nahradí všechny pozemské trable.

Zdeněk Juračka,
předseda Asociace českého
tradičního obchodu

Nemohu připustit, abychom se zpronevěřili zásadám nezávislosti

Poslední rozhovor poskytla předsedkyně Iva Ritschelová časopisu, jemuž sama dala vzniknout. Několik dní předtím, než prohrála boj o svůj život, bilancovala pro Statistiku&My rok 2017.

Petra Báčová, tisková mluvčí ČSÚ

Jak byste shrnula letošní rok v ČSÚ?
Neskromně musím říct, že jsme zase odvedli velký kus dobré práce. Vděčím za to zejména neúnavnému úsilí všech našich odborných zaměstnanců. Bez nich by ČSÚ nebyl tak váženou institucí, jakou je. V roce 2017 se nevyskytly žádné komplikace ať již při standardních, či mimořádných zjišťováních nebo při zpracování dat. Bohužel ani letos se nám nevyhnuly některé kauzy, které mohou potenciálně ohrozit nezávislost ČSÚ.

O kterých je řeč?
Jak víte, jde o dlouhodobější problémy, které se týkají zejména dvou oblastí – statistiky odpadů a našeho odborného rozhodnutí zrušit publikování údaje o mzdě v nepodnikatelské sféře.

Ve Statistice&My jsme o nich několikrát psali. Jaký je vývoj v těchto jednáních?
Začnu statistikou odpadů. Problém se skrývá ve dvojím vykazování dat o odpadech směrem k EU. Jde o oficiální statistiku odpadů ČSÚ a administrativní údaje Ministerstva životního prostředí. Ve snaze vyřešit tuto situaci uzavřel Český statistický úřad s ministerstvem ujednání, jehož cílem je odstranit existující nesoulady mezi těmito výstupy. Dokument stanovuje konkrétní úkoly oběma institucím. Řešení ale nepřichází v takovém časovém horizontu, v jakém jsme čekali, neboť není možné, aby úkoly plnil pouze Český statistický úřad, aniž by svou část závazků plnila druhá strana.

Jako druhý problém jste zmiňovala ukončení publikování průměrné mzdy za nepodnikatelskou sféru.
Ano. Údaj o průměrné mzdě v nepodnikatelské sféře, od kterého odvozuje Ministerstvo práce a sociálních věcí výši platů státních představitelů, soudců nebo státních zástupců, jsme naposledy publikovali za rok 2016. S povinným přechodem na nový evropský standard už ale není možné definovat, a tedy i poskytovat daný ukazatel v podobě, na kterou by se uživatelé mohli spolehnout. Souvisí to především s výraznou změnou přístupu k vymezení sektoru vládních institucí v rámci závazného standardu národního účetnictví ESA 2010, který má podobu evropského nařízení. Přesto nám vláda uložila, abychom údaj o mzdě v nepodnikatelské sféře dál zpracovávali podle původní metodiky.

Co s tím budete dělat?
Toto usnesení je naprosto neproveditelné. Podle původní metodiky nemůžeme postupovat. Potvrdila to i Česká statistická rada a posudek soudního znalce. Pokud bychom k tomu byli nuceni, zpronevěřili bychom se zásadě nezávislosti, na níž je celá oficiální statistika založena a kterou ctíme jako jednu z nejvyšších. To nemohu připustit! Pokud tedy jde o řešení, budeme dále aktivně jednat s cílem změny či zrušení usnesení.

Jak pokračuje příprava příštího sčítání lidu, domů a bytů?
Letos jsme v přípravách cenzu výrazně pokročili. I když proběhne až v roce 2021, je nejvyšší čas na to, začít zevrubně plánovat veškerou strategii. Jedná se o projekt obrovských rozměrů a vše musíme zajistit včas, abychom mohli garantovat potřebnou kvalitu výstupů. V letošním roce se nám podařilo dokončit návrh věcného záměru zákona pro meziresortní připomínkové řízení. V současné době probíhá vypořádání připomínek a jednáme s jednotlivými připomínkovými místy. Držíme se původně stanovených zásad – maximální využití administrativních zdrojů a co nejmenší zátěž občanů při vyplňování sčítacích formulářů. Na začátku nového roku předložíme návrh vládě, aby jej projednala.

A když ho vláda přijme?
Tak bude následovat příprava paragrafového znění zákona ke sčítání lidu domů a bytů 2021. Rádi bychom ho předložili už příští rok. Zároveň pracujeme na územní přípravě sčítání a technologickém projektu pro zpracování dat.

Proběhly letos nějaké změny v oblasti zpracování dat?
Samozřejmě. Tempo dění v současné ekonomice a společnosti se přímo odvíjí od existence moderních technologií. Proto musíme tomuto tempu stačit. Prohlubujeme procesy modernizace tvorby statistik s využitím nástrojů, které jsme vyvinuli v projektu Redesign statistického informačního systému. Realizovali jsme řadu funkč-

ních vylepšení a celkové uživatelské přívětivosti našich aplikací. Aktivně rozvíjíme a podporujeme elektronické vykazování dat. V oblasti odborné metodiky jsme letos mimo jiné aktualizovali váhy cenových indexů a zaměřili se na téma kvality dat v cenové statistice. Byly realizovány změny metodiky zachycení zahraničního obchodu se zemním plynem. Aktivně jsme se podíleli na přípravě monitorovacího rámce k nové agendě udržitelného rozvoje. V běhu je i modernizace statistiky energetiky, která by měla spočívat ve využití nových administrativních zdrojů a v úpravách šetření primárních dat na straně ČSÚ. Další významná opatření jsme letos přijímali i v návaznosti na tzv. peer review, tedy hodnocení Eurostatem.

O kterých úkolech hovoříte?

Zaměřili jsme se na další posílení koordinační role ČSÚ v rámci státní statistické služby. Byly vytipovány hlavní oblasti, ve kterých by bylo přínosné ve větší míře formalizovat existující metodické zásady. Na tvorbě těchto metodik se v současnosti pracuje. Větší důraz klademe na další rozvoj procesů řízení kvality uvnitř Úřadu. O pokroku v těchto oblastech pravidelně reportujeme směrem k Evropské komisi.

Zmínila jste elektronizaci. Jak se vyvíjí administrativní zátěž statistiky?

Ve zpracovatelském roce 2017 jsme realizovali 91 zjišťování, což je o 3 méně než v předchozím roce. Přitom jsme oslovili 141 tisíc respondentů. Oproti roku 2016 došlo ke snížení administrativní zátěže o cca 50 tisíc hodin. Celková odhadovaná zátěž ve zpracovatelském roce 2017 činí 1 776 tisíc hodin.

Pracujete na dalším snižování zátěže?

Za posledních sedm let se podařilo dosáhnout celkového snížení zátěže o 29 %. Vzhledem k tomu, že využíváme všechny použitelné administrativní zdroje, tedy databáze ministerstev a dalších úřadů, je prostor k dalšímu snižování zátěže poměrně omezený. Aktivně monitorujeme vznik nových zdrojů a vedeme jednání s cílem přebírat kvalitní data. Svou roli ale samozřejmě hrají i nové technologie. Pro respondenty, které žádáme o vyplnění statistických výkazů, máme

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová.

nové webové rozhraní DANTE WEB. Je mnohem příjemnější a nabízí více užitečných funkcí než klasický PDF formulář. Využívá ho čím dál více podnikatelů a firem. Rozvíjíme mobilní a smart technologie i v rámci našich terénních zjišťování. Jedná se o oblasti zjišťování cen nebo šetření v domácnostech.

Jak se šetření v domácnostech mění?

Docela zásadně se modernizuje. Zahájili jsme práce na nové podobě dotazníků pro dotykové ovládání. Prototyp budoucí nové úvodní společné části dotazníku pro všechna šetření byl testován v týmu tazatelské laboratoře a na všech odděleních terénních zjišťování v krajských správách ČSÚ. Zkušebním provozem prošly a do praxe byly zařazeny nové aplikace. Konkrétně jde například o moduly pro plánování práce tazatelů nad mapovým podkladem nebo o aplikaci pro kapacitní plánování terénních šetření pomocí kapacitního modelu tazatelské sítě. Od letošního roku mají tazatelé ČSÚ v terénu nové průkazy.

Jak vypadají?

Jde o polykarbonátovou kartu, na jejíž přední straně je 16místný kód. Když za vámi tedy přijde tazatel ČSÚ, musí se vám touto kartou prokázat a vy si prostřednictvím kódu můžete ověřit jeho identitu. Stačí zadat na našem webu do ověřovacího formuláře kód z průkazu a zobrazí se vám informace o oprávněném držiteli průkazu.

Dotýkají se změny i oblasti zveřejňování dat?

Naše Rychlé informace, jež se těší vysokému zájmu odborné veřejnosti a které hojně prezentují média, letos získaly nový, modernější vzhled. Rozvíjíme i technologie zveřejňování dat. Ve Veřejné databázi dat jsme publikovali přes 496 milionů údajů. To je o 2,7 % víc než v roce předchozím. Celkem 506 datových sad jsme zveřejnili ve velmi žádaném otevřeném formátu. V této oblasti neustále rozšiřujeme nabídku, ať už jde o volební výsledky, údaje o dojížďce do zaměstnání mezi okresy, o narozených a zemřelých nebo o naději dožití v okresech. K dispozici jsou i zajímavá otevřená data o dlouhodobém vývoji spotřebitelských cen.

Kdo jsou hlavní uživatelé dat?

Oficiální statistika je veřejnou službou. Spektrum potenciálních uživatelů dat je velmi široké. I proto jsou všechna data, která produkujeme, veřejná. Zájem o ně je obrovský. ČSÚ byl letos uveden jako zdroj informací ve více než 30 tisících výstupech v médiích. Pouze naše webové stránky zaznamenaly 8,3 milionu zobrazení. Oficiální účet Úřadu na Twitteru @statistickyurad sledovalo přes 11 tisíc uživatelů, což je o 2,5 tisíce více než v předchozím roce. Zájem vyplývá i z počtu dotazů, které jsme letos vyřídili. Informační služby ČSÚ jich zodpověděly bezmála 6 tisíc. Vedle toho jsme odpovídali na 1,7 tisíce dotazů médií.

Plánujete, že alespoň Vánoce budou klidné?

Vánoce jsou svátky, k nimž stres rozhodně nepatří. Měli bychom se zastavit a rozjímat. Není důležité, kolik dárků jsme stihli nakoupit a jestli jsme napekli dva nebo deset druhů cukroví. Důležité je být s lidmi, které máte rádi. Přeji všem čtenářům, aby se jim toto poštěstilo nejen během vánočních svátků, ale i v průběhu nového roku. Do něj bych všem ráda popřála mnoho zdraví a úspěchů. V ČSÚ se na rok 2018 těšíme o to více, že se budeme připravovat na sté výročí statistiky. Připravujeme bohatý program a doufám, že osloví naše příznivce i širokou veřejnost. ■

KRÁTCE

• V sobotu 4. listopadu se v šesti obcích na území čtyř krajů konaly nové komunální volby. Přišlo k nim 46,8 % voličů. Do zastupitelstev bylo zvoleno 27 mužů a 9 žen. První výsledky předala ČSÚ okrsková volební komise v Hradcech na Českobudějovicku, a to v sobotu ve 22:36 hodin. Více na **http://bit.ly/2iWquCW**.

• V pondělí 20. listopadu se v ČSÚ uskutečnila tisková konference na téma: Jak používáme internet. Martin Mana a Lenka Weichetová z odboru statistik rozvoje společnosti zde prezentovali data o vybavenosti domácností počítači v roce 2017 a o používání sociálních sítí v ČR a v EU. Hovořili o internetovém nakupování a využívání sdílené ekonomiky k ubytování a cestování. Více na **http://bit.ly/2ACnshH**.

• Dne 22. listopadu vydal ČSÚ Statistickou ročenku České republiky 2017. Jde již o 25. svazek této edice za dobu existence samostatné republiky. Další informace se dozvíte v rubrice Do knihovny.

• Zájem statistiků o příhraniční regiony v EU roste, potvrzuje Jiří Jedlička z oddělení výstupních databází, který se v říjnu zúčastnil výročního zasedání pracovní skupiny Regional, Urban and Rural Development Statistics v Lucemburku.

• Podle veřejně dostupného nástroje na vyhodnocení přístupnosti webových stránek (**http://checkers.eiii.eu**) je web ČSÚ dostupný z 97 %, uvedl Martin Černý z oddělení výstupních databází, který se v polovině listopadu zúčastnil jednání diseminační pracovní skupiny Eurostatu.

5. ročník fotosoutěže My&Statistika

Do letošního ročníku soutěže se přihlásilo 75 zaměstnanců ČSÚ. Porota ve složení Petr Berounský, Zdeněk Kompert, Eva Krumpová, Karel Novotný, Michal Novotný, Topí Pigula, Marek Rojíček a Veronika Wölfelová vybrala nejlepší snímky z 319 fotografií s tématem Smysly. Soutěžilo se v pěti kategoriích: čich, hmat, chuť, sluch a zrak. Porota udělila první až třetí místo v každé kategorii. Ti, co se umístili na čtvrtém až šestém místě, byli oceněni zvláštní cenou poroty. Absolutním vítězem letošního fotografického klání se stal Jiří Růžička. Vítězné a oceněné snímky jsou instalovány v budově ČSÚ v Praze na Skalce. Výstava potrvá do konce ledna 2018.

↑ Vítězná fotografie Jiřího Růžičky.

↑ Téma soutěže Smysly zaujalo každého.

ČSÚ oslavil Evropský den statistiky

Program odstartoval 16. října tiskovou konferencí na téma nejoblíbenější jména dětí narozených v lednu 2017. Najdete je na Twitteru **@statistickyurad** pod hashtagem **#StatsDay2017**. Naleznete zde také data za ČR a EU a jejich srovnání.

V úterý 17. října byla zahájena v ČSÚ v Praze na Skalce výstava Příběh statistiky, která zobrazuje vývoj od počátků lidstva až po současnost.

Ve středu 18. října se konal v oddělení informačních služeb ČSÚ a Ústřední statistické knihovně Den otevřených dveří. Knihovníci umožnili všem zájemcům přístup k unikátním archivním publikacím ze zdejšího knihovního fondu. Na dotazy o statistice a činnosti ČSÚ odpovídali zase zaměstnanci informačních služeb. Téhož dne byla také na internetových stránkách ČSÚ zveřejněna digitální publikace Eurostatu pojednávající o životě žen a mužů v EU, a to i v českém jazyce. Více na **www.czso.cz/statsday2017**.

Dětský domov na výletě do řepnického psího útulku

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová připravila další výlet pro děti z dětského domova v Ústí nad Labem na Severní Terase. V sobotu 4. listopadu je vzala na prohlídku Psího domova v Řepnici na Litoměřicku. Útulek provozují od roku 1995 Miluše a Marek Maskulanisovi. Děti přivezly pro tamní psy a kočky granule a další pamlsky. Majitelka seznámila děti s chodem útulku, provedla je celým objektem a na závěr pro ně připravila pohoštění a drobné dárečky. „Úkolem tohoto zařízení je nejen starat se o zvířátka, ale i snaha najít jim nový domov. A i tenhle úkol se nám podařilo splnit. Malá kočičí slečna, která se nám motala pod nohama, s námi nakonec odjela. Děti ji věnovaly jedné hodné starší paní z Děčína. Ráda bych poděkovala celému kolektivu, který se o zvířata v útulku stará, za štědrost a vzácnou ochotu pomáhat dobré věci," sdělila Iva Ritschelová, která je dlouholetou patronkou ústeckého dětského domova.

Předsedkyně ČSÚ Iva Ritschelová s dětmi z ústeckého dětského domova.

Kraje o juniorech

Ve čtvrtek 16. listopadu 2017 se na Krajském úřadě Jihočeského kraje konala prezentace pro média a odbornou veřejnost, kterou pořádala Krajská správa ČSÚ v Českých Budějovicích. Irena Votrubová z oddělení informačních služeb představila webové stránky Úřadu a upozornila na publikace vydané v průběhu roku 2017. Hlavní část prezentace statistiků byla věnována analýze Mladá generace v Jihočeském kraji, která na základě statistických údajů zejména z oblasti demografie a sčítání lidu, domů a bytů charakterizuje a analyzuje postavení juniorů v kraji i v nižších územních celcích. Petra Dolejšová, Irena Kovárnová a Pavlína Kubíková zmapovaly demografické charakteristiky populace mladých do 29 let.

Stejné téma prezentovali 7. listopadu pracovníci KS ČSÚ Pardubice na Týdnu teorie a praxe v ekonomice, který uspořádala Univerzita Pardubice. Jak se žije mladé generaci v Pardubickém kraji, zajímalo nejen studenty Fakulty ekonomicko-správní, ale i akademické pracovníky.

KRÁTCE

• Na internetových stránkách volby.cz je nově zveřejněn registr kandidátů na prezidenta ČR. První kolo voleb se koná ve dnech 12. a 13. ledna 2018, druhé pak 26. a 27. ledna 2018. Zaregistrováno bylo devět mužů, jejich průměrný věk je 62,4 roku. Sedm z nich má trvalé bydliště v Praze. Většina kandidátů je bez politické příslušnosti.
Více na **http://bit.ly/2i03wKh**.

• Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ, věnovala 10. listopadu odborové knihovně více než 60 publikací. Převzaly je zástupkyně Podnikového výboru odborových organizací ČSÚ Pavlína Habartová, Alena Macúchová a Jitka Erhartová (zleva).

• Pod záštitou ředitelky KS ČSÚ v Karlových Varech Jaroslavy Šenitkové se statistici připojili k akci Pomůžeme Elišce – vybíráme starý papír. Tu od května 2017 organizují děti z místní ZŠ Konečná. Výtěžek má pomoci nemocné čtyřleté Elišce z Pardubic, která trpí atypickou formou Rettova syndromu. Do září se podařilo nasbírat více než 13 t sběru. Dne 6. října 2017 předaly děti rodičům Elišky šek na 23 tis. Kč. Tím ale akce zdaleka nekončí, statistici sbírají papír dál.

Registru osob je pět let

Letos uběhlo pět let od zahájení provozu základních registrů. Jeho součástí byl registr osob (ROS), který spravuje ČSÚ. ROS eviduje právnické osoby, podnikající fyzické osoby a orgány veřejné moci.

Michal Čigáš, vedoucí oddělení rozvoje a metodiky registrů

Cílem registru bylo soustředit evidence osob do centrálního informačního systému. Začátkem srpna 2017 evidoval ROS 3,3 mil. osob. V rámci implementace projektu ROS vznikl integrovaný agendový informační systém ROS-IAIS. Ten umožňuje zapisovat a měnit údaje osob, získávat aktuální údaje ze základních registrů, vést historii dat nebo vytvářet tištěné výstupy referenčních údajů. Za pět let jeho fungování ho využily asi dva tisíce uživatelů pro zápis téměř 180 tis. osob.

Dalším cílem ROS bylo poskytnout oprávněným orgánům veřejné moci referenční údaje o osobách, jejich adresách, statutárních a dalších zástupcích a provozovnách, které jsou v daném okamžiku aktuální a platné a není je již třeba ověřovat přímo od subjektu údajů. V současnosti využívá údaje z ROS pro svoji činnost 226 z celkového počtu 491 agend veřejné správy. Podle provozního reportu Správy základních registrů komunikovalo v červnu 2017 se základními registry až 5 484 orgánů veřejné moci prostřednictvím 3 241 agendových informačních systémů veřejné správy.

Editace a čtení údajů v ROS probíhají prostřednictvím služeb eGON. V současnosti je možné využívat celkem 17 služeb ROS. V průběhu pětiletého fungování základních registrů bylo přes tyto služby úspěšně zpracováno téměř 95 mil. transakcí, z čehož největší část tvořily publikační služby a dále editační služby. Zbylých 10 mil. transakcí se týkalo ostatních služeb, které zajišťují vybrané činnosti a správu ROS.

ROS a CzechPoint

Veřejnost a orgány veřejné moci mohou získávat příslušné údaje z ROS prostřednictvím CzechPointu. Doposud bylo takto vydáno 17 078 veřejných a 73 074 neveřejných výpisů z ROS. Od roku 2016 jsou osobám, které disponují datovou schránkou, zdarma zasílány výpisy z ROS při změně referenčního údaje. Podnikatelé a firmy tak získali větší kontrolu nad údaji, které o nich stát vede. Takovýchto výpisů bylo prozatím zasláno více než 330 tis.

Ročně ČSÚ zasílá 550 tis. subjektů do datových schránek výpis o využívání jejich údajů. Příjemce je tak informován, který orgán veřejné moci si o něm v uplynulém kalendářním roce vyžádal informace, pod jakou agendou, kdy a proč se tak stalo. Pokud by měl příjemce pochybnosti o oprávněnosti některého přístupu, může se obrátit přímo na příslušného editora údajů s žádostí o poskytnutí doplňujících informací. Osoby, které nemají datovou schránku, mohou o vyhotovení záznamu kdykoliv požádat prostřednictvím služeb CzechPointu. Zatím tento způsob využilo více než 720 ekonomických subjektů.

Dalším přínosem ROS je zjednodušení přidělování identifikačních čísel pro tu část osob, které o ně v minulosti musely žádat ČSÚ. Nyní je jim IČO přidělováno přímo při registraci do ROS. Doposud bylo takto přiděleno více než 605 tis. identifikačních čísel osob a téměř 320 tis. identifikačních čísel provozoven.

Přehled ekonomických subjektů v ROS (k 10. 8. 2017)

Celkem		**3 330 691**
Z toho:	aktivní celkem	2 831 602
	aktivní s provozovnou	435 517
	aktivní s přerušením/pozastavením činnosti	555 390
	aktivní zapsané více agendami	193 224
	aktivní právnické osoby	723 827
	aktivní podnikající fyzické osoby	2 107 775

Zdroj: ČSÚ

Rezervy stále existují

ROS společně s ostatními základními registry otevřel nové možnosti zvyšování kvality poskytovaných služeb veřejné správy. Patří mezi kritické prvky informační infrastruktury státu a sehrává významnou roli při modernizaci veřejné správy a realizaci dalších projektů e-Governmentu. Sdílení dat v rámci systému základních registrů přináší významné snížení zátěže ekonomických subjektů. V této oblasti jsou však stále rezervy. Překážkou jsou některé zastaralé právní předpisy upravující činnost orgánů veřejné moci. Ty stále vyžadují dokládání referenčních údajů přímo dotyčnou osobou. Postupné odstraňování tohoto problému probíhá pozvolna, a to novelizací příslušných předpisů.

Momentální naléhavou prioritou základních registrů včetně ROS je zajištění obnovy hardwarové platformy, která je na hraně svých kapacitních možností a zároveň jí končí podpora ze strany výrobců. Správa základních registrů v součinnosti s dalšími správci základních registrů připravuje novou koncepci rozvoje a financování registrů. Výsledný návrh by měl být představen začátkem roku 2018. ■

Příští rok bude o tři statistická zjišťování více

Dne 13. listopadu vyšla ve Sbírce zákonů vyhláška č. 373/2017 Sb., o Programu statistických zjišťování na rok 2018. Tento dokument vymezuje, která statistická šetření budou v roce 2018 provádět jak Český statistický úřad, tak šest ministerstev.

Martin Štoček, vedoucí oddělení koordinace statistických zjišťování

Program zjišťování na příští rok obsahuje celkem 159 zjišťování, což je o tři zjišťování více, než bylo v roce 2017. Český statistický úřad bude zodpovědný za 90 zjišťování. Dalších 69 zjišťování si mezi sebou rozdělí ministerstva (dopravy, kultury, práce a sociálních věcí, průmyslu a obchodu, zdravotnictví, zemědělství).

Počet zjišťování

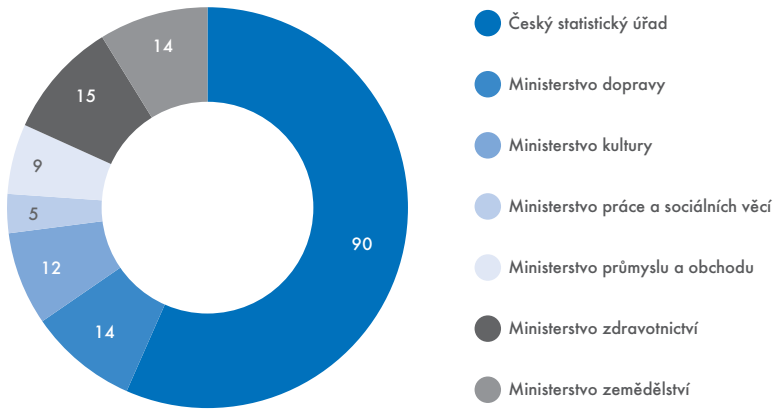

Zdroj: ČSÚ

Celkově bude o tři zjišťování více než vloni

Vyhláška vždy vychází z požadavků uživatelů statistických informací. Při jejich posuzování se bere ohled na administrativní zátěž zpravodajských jednotek, na dodržení požadované kvality výstupů a na snižování nákladů na výkon státní statistické služby.

Rozsah zjišťování v příštím roce je dán i novými požadavky mezinárodních institucí, zejména Eurostatu. Vzory statistických formulářů ČSÚ, jejich změny oproti předchozímu roku, způsoby vyplnění a další informace jsou uvedeny na webových stránkách ČSÚ https://www.czso.cz/csu/vykazy/o_vykazech.

Změny v programu

Z důvodu víceleté periodicity zjišťování nebude Český statistický úřad provádět Šetření o sadech. Naopak zrealizuje zjišťování o inovacích (Dotazník o inovacích). ČSÚ dále zajistí Šetření nebytových budov a vybraných bytových budov, při kterém osloví jednotky zatříděné do sektoru vládních institucí. Údaje z tohoto šetření, které vyplývají z nařízení Evropské unie, se využijí při propočtu makroekonomických ukazatelů vládní finanční statistiky, dále při sestavení vládních národních účtů a také pro potřeby mezinárodních organizací.

Nejvýznamnější změnu v resortních výkazech realizoval Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. Díky možnosti přebírání administrativních zdrojů dat z Ministerstva financí došlo ke zrušení Ročního výkazu o ekonomice poskytovatele zdravotních služeb – nelůžkového zařízení: E (MZ) 5-01. Do programu však byla zařazena tři nová zjišťování: – H (MZ) 2-01, L (MZ) 3-01 a L (MZ) 4-01, která budou sloužit pro plnění povinností plynoucích z nařízení EU.

Bez statistických formulářů to zatím nejde

Přístup k údajům od jiných orgánů státní správy je pro redukci administrativní zátěže zásadní. Český statistický úřad průběžně spolupracuje se správci administrativních zdrojů dat na odstranění překážek, které brání přebírání a implementaci dat do statistického systému. Překážkami se rozumí odlišná metodika sběru dat či jejich malý detail, nízká kvalita, časová dostupnost, finanční náklady na úpravu aplikací pro předávání dat apod. Zásadním problémem může být také požadavek na úpravu příslušných právních předpisů České republiky.

Oporou pro ČSÚ je v tomto směru nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/759 ze dne 29. dubna 2015, kterým se mění nařízení (ES) č. 223/2009, o evropské statistice. To posiluje pozici Českého statistického úřadu v jeho oprávněném požadavku na bezplatný a rychlý přístup k administrativním zdrojům dat jiných orgánů veřejné moci, tj. v možnosti využívat je pro statistické účely. Dalším důležitým pilířem státní statistické služby, kterou zajišťuje ČSÚ, je již schválené usnesení vlády České republiky ze dne 14. prosince 2016 č. 1135, o realizaci integrovaného sběru vybraných údajů pro veřejnou správu. ■

KRÁTCE

• Největším unijním pěstitelem tykví a dýní bylo v roce 2016 Bulharsko, kterému v roce 2015 patřila až šestá pozice. V loňském roce bulharští zemědělci sklidili 133 tis. t, tj. o 35 tis. t více než druhé Španělsko. V České republice je produkce těchto plodin okrajovou záležitostí. Více na http://bit.ly/2lsB8Vv.

• Prodej piva v Německu v prvních devíti měsících letošního roku se snížil o 3,1 %, když výstav piva dosáhl 72 mil. hl. Více na http://bit.ly/2ihLAdA.

• V Evropské unii pracuje v zemědělství 10 mil. osob, tj. 4,4 % pracovní síly. Například v Lucembursku je to jen 1,0 %, v Rumunsku 26,0 %. Nejvyrovnanější podíl mužů a žen byl v roce 2016 v Rakousku, kde ženy představovaly 45,0 % zemědělských pracovníků; v Irsku pak jen 12,0 %.
Více na http://bit.ly/2ibsW80.

• V Norsku byla v uplynulém roce téměř polovina rodičů dětí ve věku povinné školní docházky zapojena do nějaké dobrovolnické aktivity. Nejčastěji se jednalo o organizování sportovních akcí a dohled při nich. Více na http://bit.ly/2hpOjSe.

• V roce 2016 uvedlo 43,0 % Nizozemců ve věku 16–74 let, že v uplynulých třech měsících použili cloudové služby. Tím se Nizozemsko společně se Švédskem a Velkou Británií řadí mezi země, v nichž jsou cloudové služby nejvíce využívány. Více na http://bit.ly/2zBoZmJ.

Norsko: Doma nikdo nesedí

Norové mají pověst nadšených sportovců, kteří dávají přednost venkovním aktivitám. Jak vyplývá z modulu EU-SILC 2017, který se na tyto činnosti zaměřil, mají muži i ženy v Norsku shodně nejvíce v oblibě krátké procházky či chození po horách, i když mezi muži jsou tyto činnosti celkově oblíbenější. V referenčním období bylo osm z deseti Norů alespoň jednou na jednodenním výletě do hor či do lesa, polovina obyvatel Norska pak v horách či v lese strávila minimálně jednu noc. Třetina populace starší 16 let pak byla na jednodenním výletě na běžkách, téměř čtvrtina se vydala na výlet vícedenní. Jediným sportem, kterému se se stejným zájmem věnují muži i ženy, je bruslení – každý čtrnáctý muž či žena pravidelně bruslí. Muži pak dávají přednost rybolovu, lovu a výletům na lodích, ženy rády sbírají lesní plody či chodí na houby. Tato činnost je populární především mezi staršími (67+) obyvateli Norska v blízkosti velkých měst. Zajímavostí je, že s úrovní vzdělání roste míra sportovní aktivity, a to bez ohledu na druh vykonávané činnosti.

Více na http://bit.ly/2zA9s7y.

Nizozemsko: Nekouří kvůli dětem

Nejčastějším důvodem, proč by někteří Nizozemci skoncovali s kouřením, by bylo zdraví jejich dětí či vlastní zdravotní stav. Uvedl to na svých internetových stránkách nizozemský statistický úřad. Podle studie, kterou vypracoval ve spolupráci s Národním institutem veřejného zdraví a životního prostředí, uvedlo tyto důvody 90 % nizozemských kuřáků. Pro tři čtvrtiny by oním impulzem byla rada ošetřujícího lékaře, dvě třetiny by se byly ochotné vzdát svého zvyku, kdyby cítily podporu rodiny a přátel, téměř polovina by o tom uvažovala, kdyby výrazně vzrostly ceny tabákových výrobků. Pětina kuřáků pak uvedla, že varování na krabičkách či protikuřácká mediální kampaň je vedou k zamyšlení, zdali by neměli s kouřením přestat. Více než 44 % respondentů uvedlo, že nikdy nekouřili, třetina dospělých jsou bývalí kuřáci a zhruba čtvrtina patří mezi aktivní kuřáky.

Více na http://bit.ly/2ziQKRm.

Eurostat: Létáme více

Přes letiště ve státech EU28 prošla v loňském roce bezmála miliarda (972,7 mil.) cestujících. Oproti roku 2015 to představovalo nárůst o 5,9 %, ve srovnání s rokem 2009 dokonce změnu o 29,1 %. Na vnitrounijních přeletech byla odbavena téměř polovina (47 %) cestujících, více než třetina (35,6 %) mířila za, resp. zpoza hranic EU28 a zhruba každý pátý pasažér využíval vnitrostátních přeletů. Počet cestujících na vnitrostátních letech je dlouhodobě stabilní. Nárůst je způsoben takřka rovným dílem jak zvyšující se osobní leteckou dopravou mezi zeměmi EU28, tak lety do/z mimounijních destinací. Největší počet odbavených pasažérů v roce 2016 hlásila Velká Británie (249 mil.), následovalo Německo (201 mil.) a Španělsko (194 mil.). Meziroční nárůst počtu cestujících byl zaznamenán ve všech členských zemích s výjimkou Slovenska (–2,2 %) a Belgie (–2,7 %). V Bulharsku prošlo v roce 2016 letištními branami o 22,5 % cestujících více než v roce 2015, Rumunsko zaznamenalo meziroční nárůst o 20,5 % a na Kypru přibylo 18,1 % cestujících. Nejvytíženějším evropským letištěm zůstává londýnský Heathrow (75,7 mil. cestujících), Letiště Václava Havla v Praze využilo 13,0 mil. cestujících. Více na http://bit.ly/2wTxTrJ.

Hladovějících lidí ve světě opět přibylo

Po letech, kdy se ve světě počet lidí trpících hladem snižoval, došlo v roce 2016 k obratu. Zpráva OSN uvádí, že v loňském roce nemělo dostatek jídla 815 mil. osob. Přitom v roce 2015 to bylo 777 mil.

Eva Henzlerová, odbor vnější komunikace

Nejvíce hladovějících lidí žilo v uplynulém roce v Asii (520 mil.). Z pohledu relativních čísel je na tom nejhůře Afrika, kde hladem trpí pětina tamní populace (243 mil.). Ve státech východní Afriky má hlad dokonce každý třetí obyvatel. Na světě bylo v loňském roce 155 mil. dětí, které jsou v důsledku nedostatečné výživy na svůj věk příliš malého vzrůstu, a 52 mil. dětí, které jsou kvůli množství a skladbě potravy příliš hubené. Na druhou stranu na světě žilo 41 mil. dětí s nadváhou. Mezi staršími 18 let bylo za obézní označeno 641 mil. osob, tj. 13 % dospělé světové populace. Jako znepokojující byla ve studii označena skutečnost, že 613 mil. žen v plodném věku, tedy zhruba třetina z celkového počtu, trpí chudokrevností nebo nedostatkem železa, což představuje zdravotní ohrožení nejen pro ně, ale i pro jejich potomky.

Zatím není zřejmé, zda současné zvýšení počtu hladovějících představuje jen mimořádný výkyv, nebo jestli jde o začátek nového trendu. I tak to ale podle autorů zprávy znamená podstatnou výzvu z hlediska mezinárodního závazku zemí OSN skoncovat s hladem do roku 2030.

Za hlad mohou války i klimatické změny

Jednou z příčin hladu jsou podle autorů studie násilné konflikty ve světě. Z 815 mil. hladovějících osob jich 489 mil. žije v oblastech, kde se válčí. Druhým faktorem, který významně ovlivňuje lokální produkci potravin, jsou nepředvídatelné výkyvy počasí související se změnami klimatu. Například klimatický jev El Niño, vyvolávaný vzájemným působením mezi Tichým oceánem a atmosférou, zásadním způsobem ovlivňuje klimatické podmínky nejen v Tichomoří. Kromě zhoršování dostupnosti potravin v jihovýchodní Asii je El Niño také příčinou menší úrody v západní Asii a v subsaharské Africe.

Lidstvo sní jen asi polovinu vypěstovaných potravin

V současné době je (více na **http://bit.ly/1kMi2QN**) zhruba polovina z celosvětové produkce potravin rostlinného původu použita na přímou spotřebu lidmi, třetina slouží jako krmivo hospodářských zvířat a zhruba jedna desetina se využívá k výrobě biopaliv. Z každých 100 kalorií (cal) biologického původu, které slouží jako krmivo pro užitková zvířata, se vrátí 40 cal ve formě mléka, 22 cal v podobě vajec, 12 cal z kuřecího masa, 10 cal z vepřového a pouhé 3 cal z masa hovězího. V západní i východní Evropě využijí lidé k přímé konzumaci zhruba polovinu vypěstovaných potravin, druhá polovina je použita na výkrm zvířat nebo přeměněna na biopaliva. V Latinské Americe je to dokonce většina, přičemž rostlinná produkce zde slouží častěji jako krmivo než jako surovina pro výrobu biopaliv. Na druhou stranu v subsaharské Africe, Indii či Japonsku je většina vypěstovaných potravin rovnou použita na obživu obyvatelstva. Přitom hladem právě nejčastěji trpí ti, kteří se sami snaží potraviny vyrobit. Řeč je o drobných zemědělcích v méně rozvinutých zemích. ■

Na světě žije více než 40 mil. dětí s nadváhou.

KDE HLEDAT DALŠÍ ÚDAJE

Další informace o tomto tématu naleznete ve studii, na které se kromě OSN podílely i další organizace: Světová zdravotnická organizace (WHO), Dětský fond Organizace spojených národů (UNICEF), Organizace pro výživu a zemědělství (FAO), Mezinárodní fond pro rozvoj zemědělství a Světový potravinový program.

Více na **http://bit.ly/2ycmNii**.

INDIKÁTORY: LEDEN AŽ ZÁŘÍ 2017

PRŮMYSL

+5,0 %

Průmyslová produkce v kumulaci za leden až září 2017 v porovnání se stejným obdobím minulého roku vzrostla o 5,0 %. Oproti průměru roku 2010 byla po sezónním očištění vyšší o 24,9 %.

MALOOBCHOD

+5,9 %

Tržby v maloobchodě (CZ-NACE 47) očištěné o kalendářní vlivy vzrostly reálně meziročně o 5,9 %, bez očištění o 5,3 %. Nejvyššího meziročního růstu dosáhl již tradičně prodej zboží přes internet.

STAVEBNICTVÍ

+2,7 %

Stavební produkce v lednu až září 2017 po očištění o vliv počtu pracovních dnů reálně meziročně vzrostla o 2,7 %. Bez očištění se zvýšila o 2,2 %.

SLUŽBY

+4,7 %

Po očištění o kalendářní vlivy se tržby za služby meziročně reálně zvýšily o 4,7 %, bez očištění o 4,2 %. Růst vykázala všechna odvětví služeb.

CESTOVNÍ RUCH

+9,7 %

Za období leden až září 2017 přijelo do hromadných ubytovacích zařízení o 9,7 % více hostů než v loňském roce a počet jejich přenocování se zvýšil o 7,8 %.

Maloobchodní tržby rostly v ČR rychleji než v EU

Maloobchodu se i nadále dařilo. Vyšší růst maloobchodních tržeb pokračoval i v prvních devíti měsících roku 2017.

Jana Mezihoráková, oddělení statistiky obchodu, dopravy a informačních činností

K růstu maloobchodu přispěl prodej jak nepotravinářského zboží, tak pohonných hmot a potravin. Tržby z prodeje nepotravinářského zboží dokonce meziroční růst zrychlily. Tržby z prodeje pohonných hmot a potravin tempo růstu zpomalily.

Růst tržeb byl vyrovnaný

Za prvních devět měsíců letošního roku se v maloobchodě (bez motoristického segmentu) zvýšily tržby meziročně reálně o 5,3 %. Meziroční růst tržeb ve všech čtvrtletích byl poměrně vyrovnaný, pohyboval se v rozmezí 5,2–5,4 %. Nejméně rostly tržby v únoru (o 0,9 %), nejvíce v březnu (o 8,7 %).

K celkovému růstu maloobchodu přispěl nejvíce prodej nepotravinářského zboží. V porovnání s předchozím srovnatelným obdobím zrychlil meziroční růst na 8,0 %. Vyšší růst za prvních devět měsíců roku byl vykázán naposledy v roce 2007. Tržby za prodej pohonných hmot a potravin byly sice oproti prvním třem čtvrtletím roku 2016 vyšší (o 4,6 a 2,0 %), ale ve srovnání s předchozím rokem se jejich růst zpomalil.

Nejvíce se dařilo prodejnám s oděvy a obuví

Vyšší reálné tržby za první tři čtvrtletí letošního roku realizovaly všechny hlavní sortimentní skupiny specializo-

Index maloobchodních tržeb v EU28, září 2017

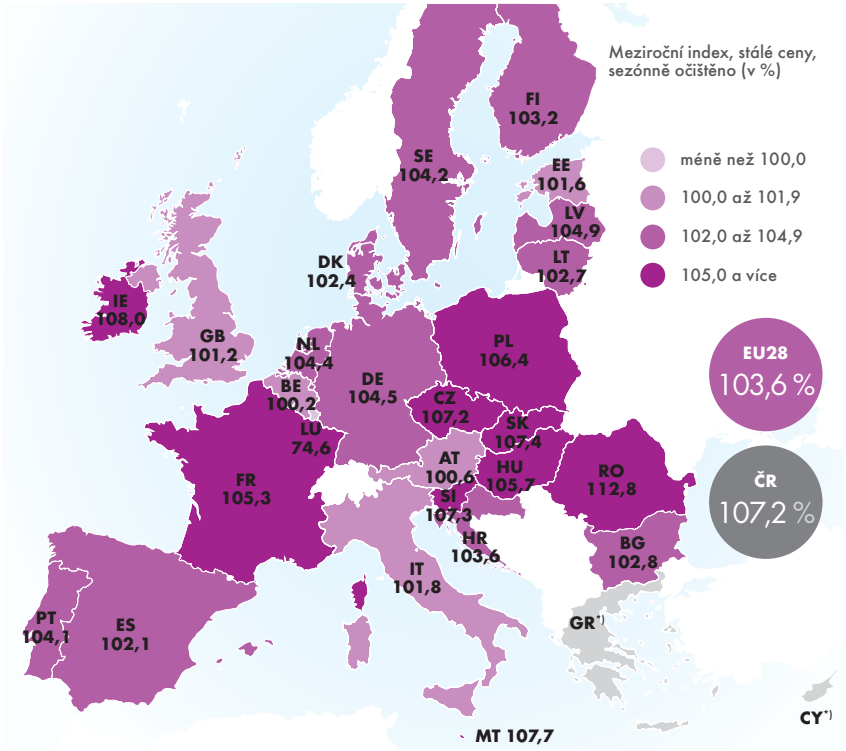

*) Pozn.: Data nejsou k dispozici.

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 13. 11. 2017)

Tržby v maloobchodě (stálé ceny, sezónně očištěno, v %) **s potravinami a nepotravinářským zbožím**

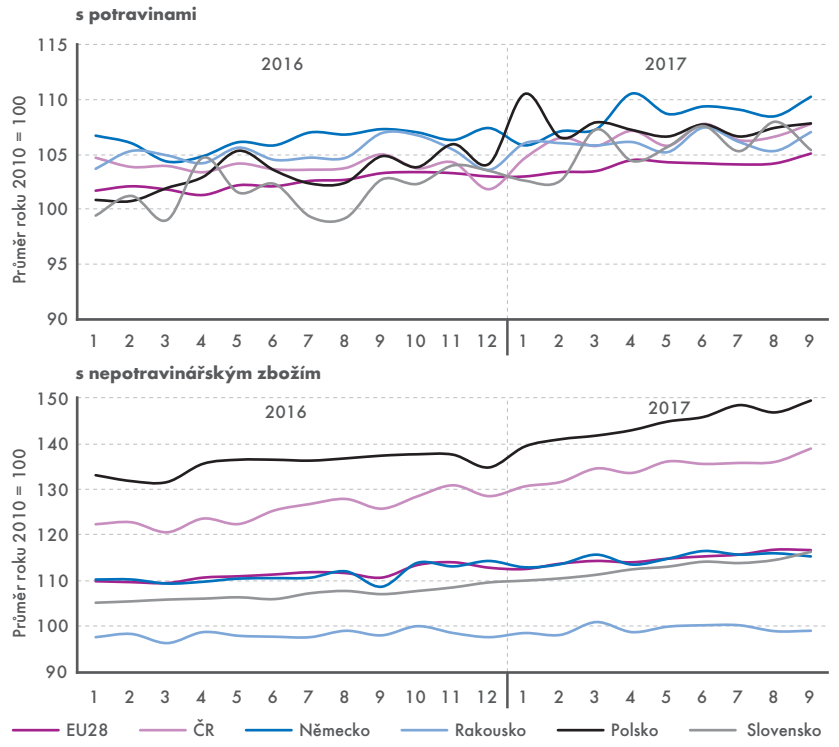

Zdroj: Eurostat, ČSÚ (k 13. 11. 2017)

vaných prodejen s nepotravinářským zbožím. Nejvíce rostly tržby prodejen s oděvy a obuví (o 10,4 %). O více než pět procent se zvýšily tržby prodejen počítačových a komunikačních zařízení (o 8,9 %), výrobků pro kulturu, sport a rekreaci (o 7,6 %) a výrobků pro domácnost (o 5,2 %). Prodejci farmaceutického, zdravotnického a kosmetického zboží vykázali tržby vyšší o 3,1 %.

Letos o jeden den méně

Prodej potravin se v meziročním srovnání ve stálých cenách zvyšoval ve všech měsících letošního roku v rozmezí 0,3–4,9 %, a to kromě února, kdy byl zaznamenán pokles o 0,5 %. Tento pokles lze z velké části připsat na vrub rozdílného počtu kalendářních dnů (rok 2016 byl přestupný, únor 2017 měl o jeden kalendářní den méně).

Tržby v jednotlivých měsících byly ovlivněny i posunem velikonočních svátků. Ty letos připadly na duben (vloni byly v březnu), což vysvětluje růst dubnových tržeb o 4,8 % oproti 0,3% růstu v březnu. Prodej potravin ve specializovaných prodejnách za letošní leden až září vzrostl o 1,5 %. Tržby nespecializovaných prodejen s převahou potravin, kam patří i největší obchodní řetězce, vzrostly o 2,0 %.

Za devět letošních měsíců se tržby v běžných cenách v devíti největších maloobchodních řetězcích meziročně zvýšily o 5,0 %.

Ve všech měsících letošního roku pokračoval dvojciferný meziroční reálný růst tržeb v nespecializovaném maloobchodě prostřednictvím internetu nebo zásilkové služby, nejvíce v lednu (o 29,2 %), nejméně v srpnu (o 12,4 %). Celkově tržby této formy maloobchodního prodeje stouply o 20,9 %.

Jak se utrácelo v září 2017

Tržby v maloobchodě po očištění o sezónní a kalendářní vlivy se v září v ČR zvýšily meziročně reálně o 7,2 %. V celé Evropské unii vzrostly o 3,6 %. Nejvyšší růst zaznamenaly Rumunsko (o 12,8 %), Irsko (o 8,0 %) a Malta (o 7,7 %). Tržby klesly jen v Lucembursku. Ze sousedních zemí vykázalo vyšší růst jen Slovensko (o 7,4 %). Tržby se zvýšily také v Polsku (o 6,4 %), v Maďarsku (o 5,7 %), v Německu (o 4,5 %) a v Rakousku (o 0,6 %). ■

KONJUNKTURÁLNÍ PRŮZKUM V ČR: LISTOPAD 2017

–0,3 bodu

Souhrnný indikátor důvěry (indikátor ekonomického sentimentu), vyjádřený bazickým indexem, se v listopadu meziměsíčně mírně snížil o 0,3 bodu na hodnotu 99,0. Indikátor důvěry podnikatelů se také mírně snížil o 0,7 bodu na hodnotu 96,7. Mezi spotřebiteli se důvěra tentokrát zvýšila o 1,6 bodu na hodnotu 110,3. V meziročním srovnání je souhrnný indikátor důvěry nižší.

PRŮMYSL

–1,8 bodu

Indikátor důvěry v průmyslu se meziměsíčně snížil o 1,8 bodu na hodnotu 97,5. V meziročním srovnání je rovněž nižší.

STAVEBNICTVÍ

+2,6 bodu

Důvěra podnikatelů ve stavebnictví se oproti říjnu zvýšila o 2,6 bodu na hodnotu 87,4. V porovnání s listopadem 2016 je také vyšší.

OBCHOD

+0,8 bodu

V odvětví obchodu se důvěra v ekonomiku zvýšila mírně o 0,8 bodu na hodnotu 101,8. Meziročně je také vyšší.

SLUŽBY

+0,0 bodu

Indikátor důvěry ve vybraných odvětvích služeb (včetně bankovního sektoru) se meziměsíčně nezměnil a zůstal na hodnotě 96,3. V meziročním srovnání je nižší.

Dovoz benzinu a nafty

Z dodávek ropných produktů na trh v ČR jsou nejvýznamnější dodávky motorového benzinu a motorové nafty, které představují v některých letech až tři čtvrtiny množství všech ropných produktů.

Jiří Trojáček, oddělení statistiky energetiky

Od roku 2009 dochází k poklesu dodávek motorového benzinu na trh v ČR z původního množství 2 098 tis. tun v roce 2007 na 1 605 tis. tun v roce 2016 (+23,5 %). Poslední čtyři roky objem dodávek stagnuje. Naproti tomu u motorové nafty došlo od roku 2007 k postupnému nárůstu dodávek na tuzemský trh ze 4 071 tis. tun v roce 2007 na 4 728 tis. tun v roce 2016 (+16,1 %). Na zvýšení spotřeby nafty působil zejména růst ekonomiky včetně souvisejícího zvýšení kamionové dopravy. Svoji roli sehrála také cenová výhodnost tankování na českých čerpacích stanicích.

V celkové bilanci dodávek na trh kromě výroby a zásob jsou důležitým faktorem dovoz a vývoz. Dovoz motorového benzinu v podstatě stagnuje, zatímco dovoz motorové nafty se postupně zvyšuje. Výrazný je nárůst zejména v posledních třech letech.

Vývoz motorového benzinu a motorové nafty má v podstatě stejný trend – pozvolný růst. Výjimkou je rok 2016, kdy v České rafinérské byla z důvodu mimořádné události na jednotce fluidního katalytického krakování odstavena kralupská rafinérie na více než čtvrt roku. Podobný dopad měla i havárie v litvínovské rafinérii, ke které došlo v srpnu 2015, když na etylenové jednotce unikl etylen a došlo k následnému požáru. Rekonstrukce etylenové jednotky trvala více než 10 měsíců. Tím došlo k výpadku výroby, který musel být nahrazen zvýšenými dovozy motorového benzinu a nafty při současném poklesu vývozů.

Menších dovozů je více

Od roku 2007 do roku 2013 vzrostl počet podniků dovážejících motorový benzin z 58 na 140. V roce 2013 byly podle novely zákona č. 311/2006 Sb., o pohonných hmotách, zavedeny kauce pro distributory pohonných hmot. Proto v roce 2014 počet podniků klesl na 64. Od roku 2015 dochází opět k nárůstu počtu dovozců motorového benzinu. V daném případě se však jedná zejména o dovozce do 1 tis. tun za rok. Počet dovozců nad 1 tis. tun je v podstatě stabilní, spíše mírně klesá. V roce 2016 jich bylo jen 12, tj. 11 % z celkového počtu podniků.

U dovozců motorové nafty nejsou takové meziroční výkyvy. Celkový počet podniků je v podstatě stabilní – pohybuje se kolem 60, z toho dovozci nad 1 tis. tun činili v roce 2016 podíl 49 %.

Dodávky motorového benzinu a nafty na trh ČR celkem, 2007–2016

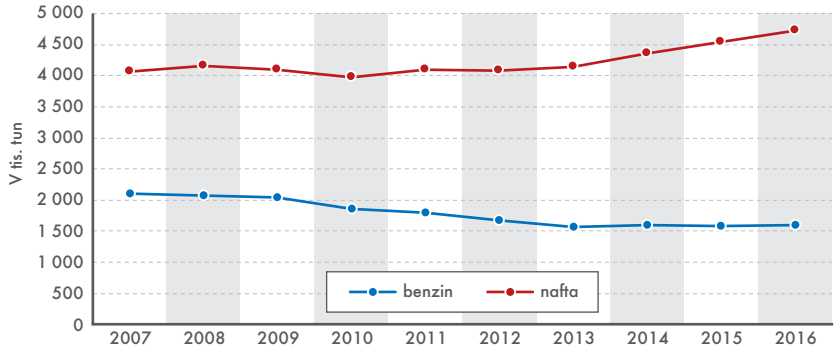

Zdroj: ČSÚ

Motorový benzin vyváží poslední tři roky asi 26 podniků. Z toho jsou však jen zhruba čtyři vývozci nad 1 tis. tun po celé sledované období. V roce 2016 se jednalo dokonce jen o jednoho vývozce.

Vývozců motorové nafty je mnohem méně. U motorové nafty se počet všech vyvážejících podniků pohybuje v letech 2007 až 2013 mezi 12 až 20, vývozců nad 1 tis. tun bylo v roce 2015 jen sedm a v roce 2016 pouhých pět.

Nejvíce benzinu jde ze Slovenska

Dovozy motorového benzinu v uplynulém období byly realizovány převážně ze Slovenska, Německa a Rakouska. V roce 2016 se do ČR dovezlo ze Slovenska 59,2 % z celkového objemu motorového benzinu. Dovoz z Německa kolísal, a to od 4,2 % v roce 2014 až po největší podíl 21,6 % v roce 2017; v roce 2016 došlo pak k postupnému nárůstu na 15,7 %. Dovoz motorového benzinu z Rakouska postupně klesal od roku 2011 (27,0 %) až po rok 2016 (13,1 %).

U motorové nafty je struktura dovozů jiná – postupně klesá podíl dovozů ze Slovenska (50,4 % v roce 2007 a 29,5 % v roce 2016 na celkovém objemu), i když dovezené množství stagnuje. Přírůstek dovozů je tak převážně ovlivněn nárůstem podílu dovozů z Polska – v roce 2007 činil podíl 1,8 % a v roce 2016 dosáhl již 21,0 %, a z Německa – v roce 2007 byl podíl 25,8 % a v roce 2016 již 40,7 %. Podíl dovozů motorové nafty z Rakouska se v průběhu období postupně snižuje, a to z 19,7 % v roce 2007 až na 6,6 % v roce 2016.

Ve vývozech do Německa se od roku 2011 mění trend. Jejich objem se zvyšuje, zatímco v minulosti směřovaly tyto vývozy převážně jen na Slovensko. Přidá-

vají se vývozy do Rakouska a od roku 2013 i do Maďarska. Vývozy na Slovensko představovaly v roce 2007 podíl 49,2 % (v roce 2016 jen 23,8 %). Jak již bylo řečeno, rostou naopak vývozy do Německa – v roce 2007 byl podíl 20,0 %, ale v roce 2016 již 49,6 %. Vývozy do Rakouska činily v roce 2016 podíl 9,1 % a do Maďarska 16,9 %.

Struktura vývozů motorové nafty je v jednotlivých letech více rozkolísaná. Vývozy do Polska tvořily v roce 2007 podíl 19,2 %, a v roce 2008 dokonce 31,6 %. Od roku 2011 dochází k výraznému klesu – v roce 2015 tvoří nulový podíl a v roce 2016 jen 3,4 %.

Kolísavý trend je také u podílu vývozů do Rakouska. V roce 2007 činil 22,9 %, kulminoval pak v roce 2012 (39,5 %) a v roce 2016 poklesl až na 14,1 %. Také podíl vývozu na Slovensko byl různorodý. Nejvyšší byl v roce 2007, když dosáhl 48,1 %. V roce 2016 pak poklesl na 35,1 %. Vývozy do Německa od roku 2010 postupně zvyšují svůj podíl – v roce 2016 činily již 28,9 %.

Nejvýznamnějšími partnery při obchodu s ropnými produkty jsou Slovensko a Německo. Poslední tři roky se dostává do popředí i obchod s Maďarskem a Polskem, zatímco obchod s Rakouskem buď stagnuje, nebo se snižuje.

Spotřeba motorového benzinu a nafty klesne

Do budoucna lze očekávat snížení spotřeby motorového benzinu a nafty v dopravě v závislosti na zavádění alternativních paliv (zejména zemní plyn, elektřina i vodíkový pohon). K tomu má přispět i Národní akční plán čisté mobility, který vychází z limitů daných EU. Do roku 2030 se má snížit spotřeba fosilních paliv v dopravě o 30 %, a to ve prospěch alternativních pohonných hmot. O tom, že je zavádění alternativních pohonů teprve v počátcích, svědčí například údaje Svazu dovozců automobilů o registraci nových osobních automobilů v loňském roce, kdy jich bylo registrováno 259 693. Z hlediska paliva měly největší zastoupení benzinový pohon (54,56 %), dále naftový pohon (42,57 %), následují CNG (1,09 %), hybridní pohon (0,59 %), LPG (0,19 %) a elektrický pohon (0,07 %). ■

Struktura dovozů motorového benzinu podle zemí, 2007–2016

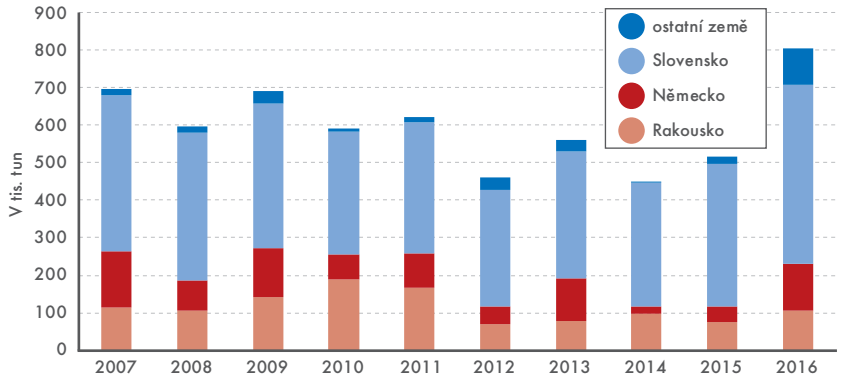

Struktura dovozů motorové nafty podle zemí, 2007–2016

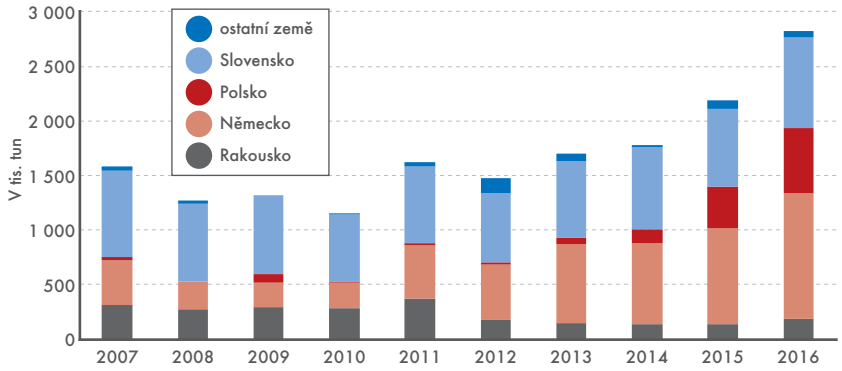

Struktura vývozů motorového benzinu podle zemí, 2007–2016

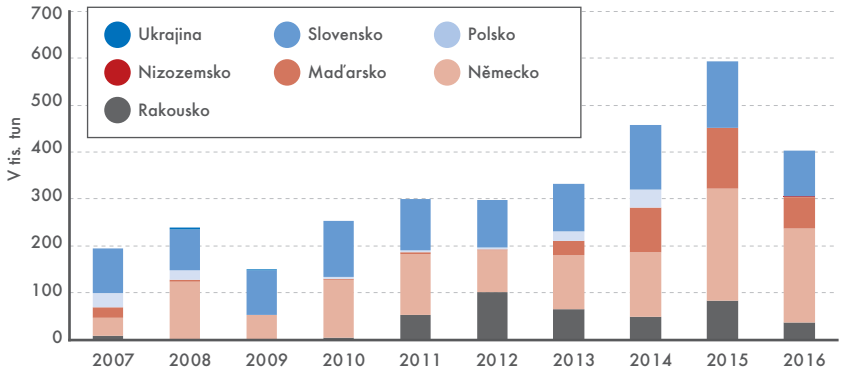

Struktura vývozů motorové nafty podle zemí, 2007–2016

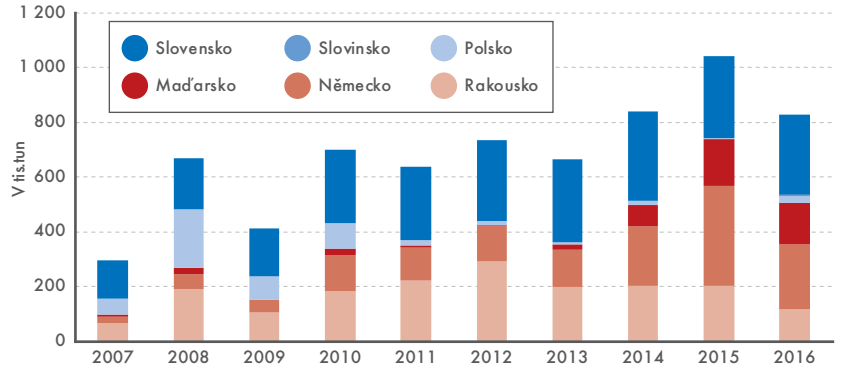

Zdroj: ČSÚ

MAKROINDIKÁTORY

NEZAMĚSTNANOST

2,7 %

Obecná míra nezaměstnanosti 15–64letých očištěná od sezónních vlivů dosáhla v září 2,7 %. To znamenalo meziroční snížení o 1,2 p. b. Zároveň s tímto ukazatelem vzrostla míra ekonomické aktivity za stejnou věkovou skupinu, když dosáhla 76,2 %. Míra zaměstnanosti činila 74,2 %. Údaje vycházejí z Výběrového šetření pracovních sil za září. Výjimečně nízkých hodnot dosáhla i obecná míra nezaměstnanosti mužů (2,2 %) a žen (3,3 %).

ZAHRANIČNÍ OBCHOD

+20,2 mld. Kč

Výše přebytku bilance zahraničního obchodu v září dosáhla 20,2 mld. Kč. V porovnání se stejným měsícem minulého roku byla o 0,8 mld. Kč vyšší. Zatímco přebytek obchodu se zeměmi EU dosáhl 57,1 mld. Kč a meziročně se zvýšil o 7,3 mld. Kč, obchod se zeměmi mimo EU skončil v deficitu 35,7 mld. Kč. Meziročně se prohloubil o 6,7 mld. Kč. Na deficitu se stále projevuje meziroční růst cen ropy a zemního plynu, který se následně promítá do hodnoty zahraničního obchodu. To potvrzuje samotná bilance obchodu s ropou a zemním plynem (tradiční deficit se v září prohloubil o 3,7 mld. Kč). Došlo také k prohloubení deficitu bilance s největším importérem zemního plynu Ruskem.

SAZBY ČNB

+0,25 p. b.

Bankovní rada ČNB na svém jednání 2. listopadu 2017 zvýšila dvoutýdenní repo sazbu o 0,25 p. b. na hodnotu 0,50 %. Zároveň zvedla lombardní sazbu o 0,5 p. b. na 1,0 %. Diskontní sazba je stále na úrovni 0,05 %.

Spotřeba domácností táhne růst HDP

Ve většině zemí EU, a to i v Česku, růst spotřeby domácností letos zrychloval i díky rostoucí důvěře spotřebitelů.

Karolína Súkupová, oddělení svodných analýz

Zrychlení růstu HDP ve 2. čtvrtletí 2017 bylo ve většině zemí EU spojeno i se zrychlením růstu výdajů na konečnou spotřebu domácností a neziskových institucí sloužících domácnostem (NISD). V celé EU se výdaje na spotřebu domácností a NISD meziročně zvýšily o 2,0 %. Situaci pomáhá i rostoucí důvěra spotřebitelů měřená indikátorem důvěry (Consumer confidence indicator). Ten se od roku 2015 pohybuje vysoko nad úrovní z let 2008–2013. V posledních měsících dokonce překonával i rekordní výši, které dosahoval mezi květnem a červencem roku 2007.

Ve 2. čtvrtletí 2017 nejrychleji rostla spotřeba domácností v Rumunsku (o 7,7 % meziročně), v Polsku (5,2 %) a na Maltě (4,8 %). U prvních dvou států růst spotřeby domácností výrazně předčil i celkový růst HDP.

ČR dosáhla meziročního růstu spotřeby domácností ve výši 4,4 %, mezičtvrtletní zrychlení bylo vyšší o 1,3 p. b. Díky tomu se Česko dostalo blíže ke špici zemí EU podobně jako v případě meziročního růstu HDP.

Na opačném konci žebříčku se pak ocitly s 0,7% meziročním růstem shodně Lucembursko a Řecko. Za nimi se umístila Francie, kde spotřeba domácností vzrostla o 0,9 %. U Lucemburska jde naopak o výrazné mezičtvrtletní zpomalení (–1,5 p. b.), které se podepsalo i na celkovém tempu růstu HDP (2,2 %, v 1. čtvrtletí to bylo 4,0 %).

Meziroční růst výdajů na konečnou spotřebu domácností a NISD, 2. čtvrtletí 2017

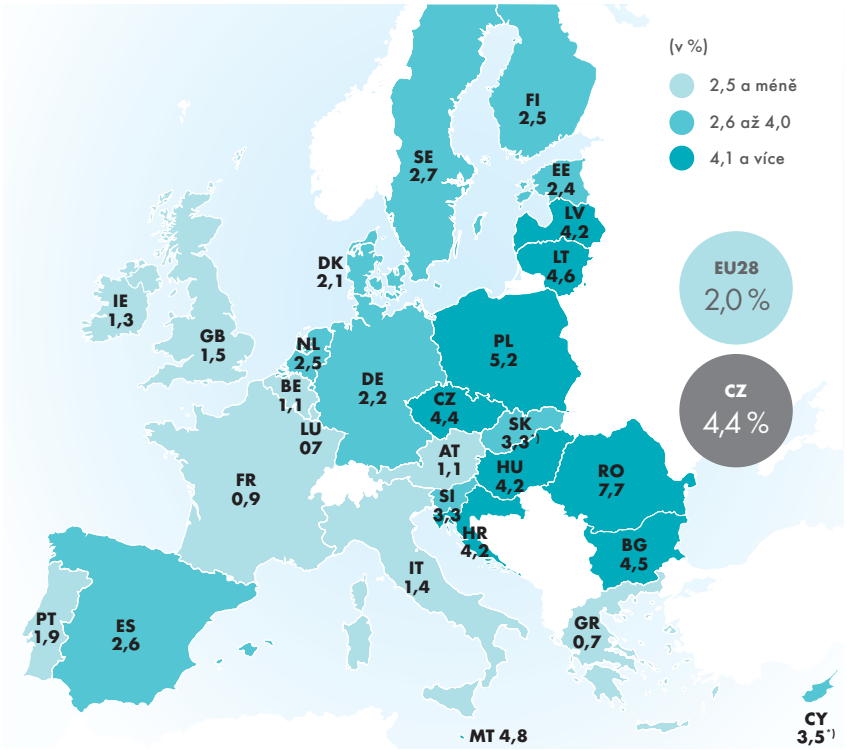

Pozn.: *)Data za Slovensko a Kypr nejsou očištěna o kalendářní vlivy.

Zdroj: Eurostat

20
Nejvíce mladých se stěhuje do okolí velkých měst
Zastoupení mladé generace ve struktuře obyvatelstva se postupně snižuje.

22
Mladé ženy kouří i v těhotenství
Nejzodpovědněji se chovají rodičky na jižní Moravě.

23
Kde žijí vysokoškoláci
Nejvíce studentů má trvalé bydliště v hl. m. Praze.

24
Mladí na trhu práce
Dobrá kondice ekonomiky se projevila i na nezaměstnanosti juniorů

MLADÁ GENERACE

Nejvíce mladých se stěhuje do okolí velkých měst

V Česku dochází k postupnému stárnutí obyvatelstva. Neustále se přitom snižuje počet a podíl mladých osob. Pracovníci krajských správ ČSÚ shromáždili ucelený soubor statistických údajů o mladé generaci, a to i v územním detailu.

Jiří Frelich, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Olomouci

Zastoupení mladé generace ve struktuře obyvatelstva se postupně snižuje. Zatímco v roce 2001 představovali mladí lidé ve věku do 29 let 39,1 % populace, o 15 let později jejich podíl klesl na 31,6 %. Tomu odpovídá úbytek počtu obyvatel ve věku 0–29 let ze 4,0 mil. v roce 2001 na 3,3 mil. v roce 2016. Ke snížení podílu došlo ve všech krajích. Nejvíce v Karlovarském a naopak nejméně v Praze a Středočeském kraji, kde je zastoupení mladých lidí nejvyšší (32,6 %).

Při detailním územním pohledu zjistíme, že zvýšené podíly mladých osob žijí zejména v okolí velkých měst. Ta nabízejí pestré možnosti vzdělávání, zaměstnání i volnočasového vyžití. Zázemí největších měst často těží ze snadné dopravní obslužnosti a cenově přijatelného bydlení, jejichž vzájemná kombinace je dlouhodobě lákavá nejen pro mladou generaci. Z uvedené mapy je však patrné, že vyšší podíly juniorů má i řada dalších obvodů a obcí napříč územím České republiky.

Osoby ve věku 0–29 let podle obcí a SO ORP k 31. 12. 2016

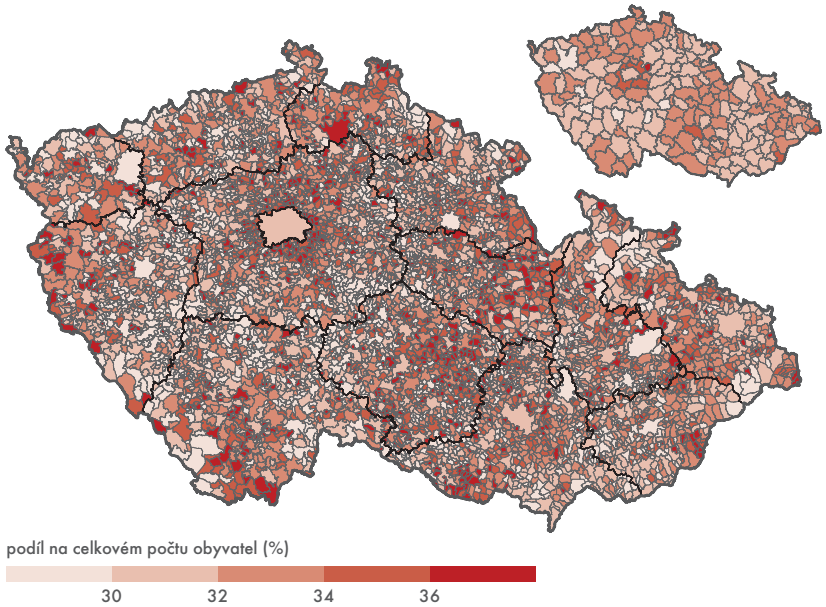

Zdroj: ČSÚ

Prvenství Lysé nad Labem

Nejvyšší podíl obyvatel ve věku do 29 let byl koncem roku 2016 zaznamenán ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností (ORP) Středočeského kraje – Lysá nad Labem (36,7 %), Říčany (35,2 %), Černošice a Brandýs nad Labem – Stará Boleslav (shodně po 35,0 %). Na opačném pólu pořadí se umístily správní obvody ORP Nepomuk z kraje Plzeňského (28,4 %), Pacov z Kraje Vysočina (29,2 %) a Milevsko z kraje Jihočeského (29,4 %). Z pohledu jednotlivých obcí se uvedený podíl pohybuje od nuly v obci Vysoká Lhota (okres Pelhřimov), kde všech 15 obyvatel bylo starších 30 let, až po 48,1 % v obci Čečovice (okres Domažlice).

Celospolečensky významným jevem s mimořádnými regionálními rozdíly je migrace mladých lidí. Zatímco děti se nejčastěji stěhují se svými rodiči a nemohou svůj migrační směr příliš ovlivnit, starší složka mladé generace již migruje vědomě například z důvodu studií, pracovních příležitostí nebo jiných životních událostí. Díky migraci v letech 2011–2016 získal nejvíce nových mladých obyvatel ve věku do 29 let region Prahy (107,7 tis.) a kraje Středočeského (97,2 tis.). Ač-

JUNIOREM DO 29 LET

Pojem „mladá generace" není v analýzách striktně věkově vymezen, proto byl zvolen přístup, kdy za juniory jsou obecně považovány osoby od narození do věku 29 let včetně. V případě, že se některé jevy týkají i starších věkových skupin, byla do analýz zařazena data i za tyto skupiny obyvatelstva. Kromě vlastních zdrojů ze zjišťování ČSÚ lze v analýzách najít poměrně podrobné údaje z resortních statistik, především z Ministerstva práce a sociálních věcí, České správy sociálního zabezpečení, Ministerstva vnitra nebo Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR či Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy.

Více informací najdete na **http://bit.ly/2bNouGD**.

koliv oba kraje současně zaznamenaly nejvyšší počty vystěhovalých mladých osob, jejich výsledná migrační salda byla suverénně nejvyšší. V Praze se populace juniorů ve sledovaném období migrací zvýšila o 39,1 tis., ve Středočeském kraji o 28,2 tis. Hodnoty ostatních krajů byly o jeden až dva řády nižší. Třetí nejvyšší přírůstek stěhováním obyvatel do 29 let vykázal kraj Jihomoravský s migračním saldem 9,1 tis. osob. Převaha vystěhovalých nad přistěhovalými mladými lidmi charakterizovala polovinu krajů. Nejvyšší úbytek příslušel Moravskoslezskému kraji (–7,0 tis.) a Kraji Vysočina (–2,8 tis.). V přepočtu na 1 tis. obyvatel středního stavu, který stírá velikostní rozdíly mezi kraji, přibylo nejvíce mladých lidí v Praze a Středočeském kraji. Naopak jich ubylo v krajích Karlovarském a Moravskoslezském.

Z pohledu správních obvodů ORP byla pro území České republiky typická dvě ohniska s relativně vysokou převahou přistěhovalých nad vystěhovalými. Jednalo se o Prahu a její okolí a zázemí města Brna. Nejvyšší kladná migrační salda náležela správním obvodům ORP Říčany, Brandýs nad Labem – Stará Boleslav a Černošice z kraje Středočeského. Nejvyšší záporná migrační salda vykázaly příhraniční oblasti, v rámci svých krajů periferní správní obvody ORP Kraslice z kraje Karlovarského, Králíky z kraje Pardubického a Dačice z kraje Jihočeského.

Děti narozené matkám ve věku do 29 let podle SO ORP a krajů, 2016

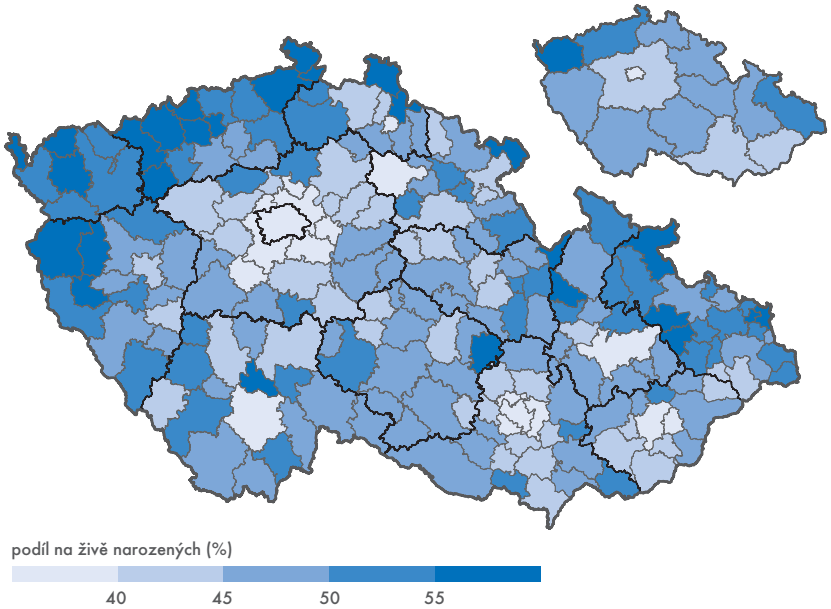

Zdroj: ČSÚ

Převaha maminek starších 30 let trvá již osm let

Při hodnocení narozených dětí se v analýze o mladé generaci prolínají dvě charakteristiky. Prvním úhlem pohledu je zobrazení vývoje počtu a struktury samotných dětí. Druhým, neméně zajímavým hodnotícím hlediskem je pohled na mladší generaci rodičů. V roce 2016 se v ČR narodilo 112,7 tis. dětí (nejvíce od roku 2011). Maminku do 29 let včetně mělo 44,2 % z nich. Ačkoliv se pokles podílu mladých rodiček v posledním období zastavil, jejich dlouhodobý úbytek byl zcela zásadní. V roce 2001 měly mladou maminku tři čtvrtiny narozených dětí. Pod 50% hranici klesl jejich podíl poprvé v roce 2009.

Kromě prudkých časových změn jsou v tomto směru významné i regionální rozdíly. Nejvyšší zastoupení žen do 29 let mezi rodičkami měly v roce 2016 kraje Karlovarský (55,3 %) a Ústecký (54,7 %). Na opačném pólu pořadí se umístila Praha (28,9 %) a kraj Středočeský (41,4 %).

Z pohledu menších územních jednotek vynikalo postavení sousedních okresů Praha (28,9 %), Praha-západ (29,6 %) a Praha-východ (33,3 %) a příhraničních okresů Sokolov (59,4 %), Most (58,8 %), Děčín (57,6 %) a Chomutov (57,5 %). Výrazný úbytek mladších rodiček charakterizoval mezi roky 2001 a 2016 všechny kraje i okresy ČR, což souviselo se změnou celospolečenského vnímání mateřství i úpravou životních priorit. Výsledkem se stal převažující trend odkladu mateřství do pozdějšího věku, což často souviselo s dokončením vzdělání nebo rozvinutím pracovní kariéry.

Přírůstek/úbytek stěhováním obyv. ve věku do 29 let podle SO ORP, 2011–2016

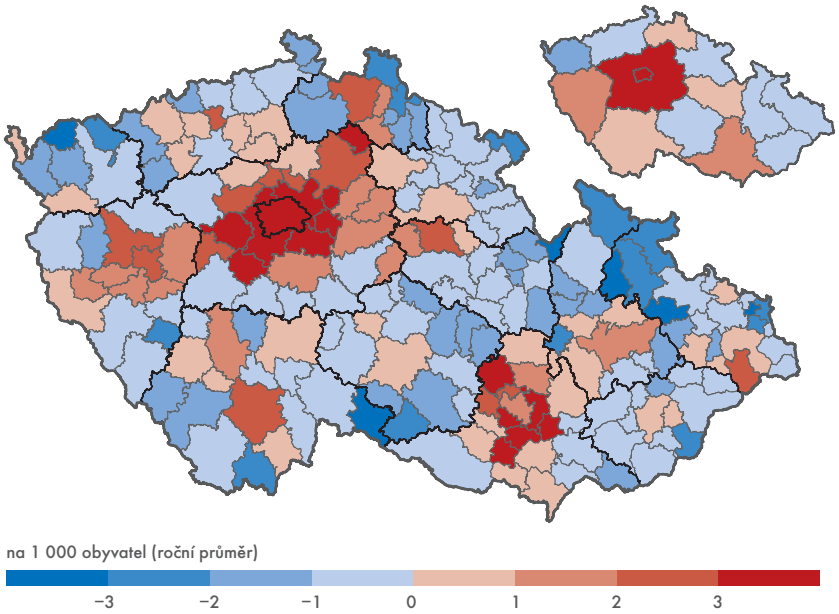

Zdroj: ČSÚ

Vedle odkladu mateřství byl jevem s dlouhodobou platností trvale rostoucí podíl dětí narozených mimo manželství. Zatímco v roce 2001 činil jejich podíl pouze 23,5 %, v roce 2016 dosáhl úrovně 48,6 %. Ještě výraznější růst se týkal rodiček do 29 let. Jestliže v roce 2001 se maminkám ve věku do 29 let narodilo 24,2 % dětí mimo manželství, o 15 let později již 58,1 %. V krajském měřítku náležel nejvyšší podíl dětí narozených maminkám ve věku do 29 let mimo manželské svazky krajům Ústeckému (74,4 %) a Karlovarskému (73,5 %). Opačný trend nejnižšího zastoupení příslušel krajům Zlínskému (46,6 %) a Praze (47,1 %). Nejvyšší tempo růstu zaznamenaly mezi roky 2001 a 2016 kraje Jihočeský a Pardubický. Převaha dětí narozených svobodným, příp. rozvedeným nebo ovdovělým ženám do 29 let vloni charakterizovala 11 ze 14 krajů s tím, že v Česku trvá od roku 2011. ■

Děti narozené mimo manželství podle SO ORP a krajů, 2016

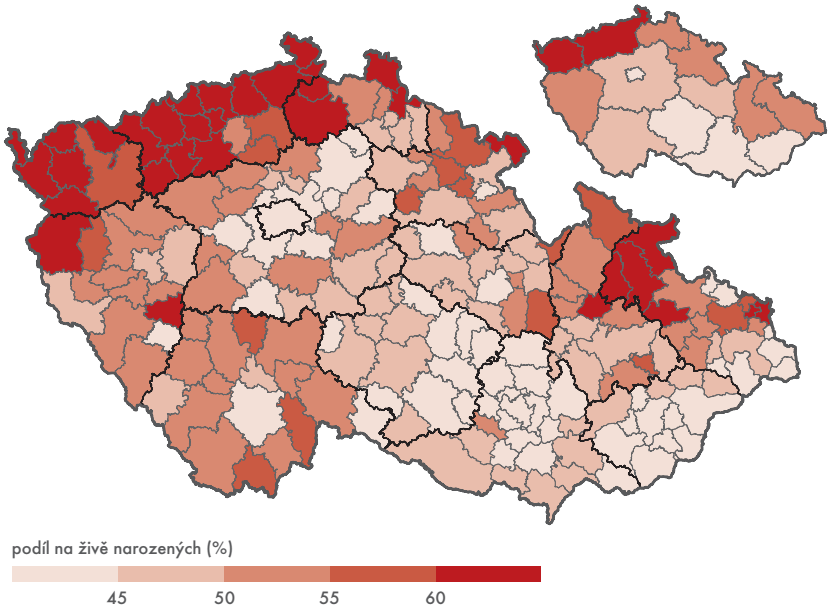

Zdroj: ČSÚ

Mladé ženy kouří i v těhotenství

V posledních letech české ženy odkládají mateřství a založení rodiny do pozdějšího věku a k plánovanému mateřství přistupují zodpovědněji.

Monika Mikanová, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Pardubicích

S vou snahu otěhotnět ženy podporují změnou stravovacích návyků nebo životního stylu. Čím vyššího věku budoucí matky jsou, tím méně se mezi nimi vyskytuje kuřaček. A naopak nejvyšší výskyt kuřaček mezi rodičkami v daném věku je v nejmladší věkové skupině do 19 let.

Následující kartogram ukazuje výskyt kuřaček mezi rodičkami ve věkové skupině do 19 let v průměru let 2013–2015 mezi 77 okresy České republiky včetně hlavního města Prahy. Nejvyšší podíly zjišťujeme v příhraničních regionech (Most – 673 ‰, Jeseník – 611 ‰, Sokolov – 579 ‰, Teplice – 564 ‰ a Domažlice – 533 ‰). Nejméně kuřaček mezi těhotnými ženami do 19 let nacházíme na jižní Moravě a ve středních Čechách (Příbram – 14 ‰, Liberec – 34 ‰, Třebíč – 38 ‰, Hodonín – 41 ‰ a Kroměříž – 51 ‰). ■

Rodičky ve věku do 19 let kouřící v těhotenství, tříletý průměr let 2013–2015

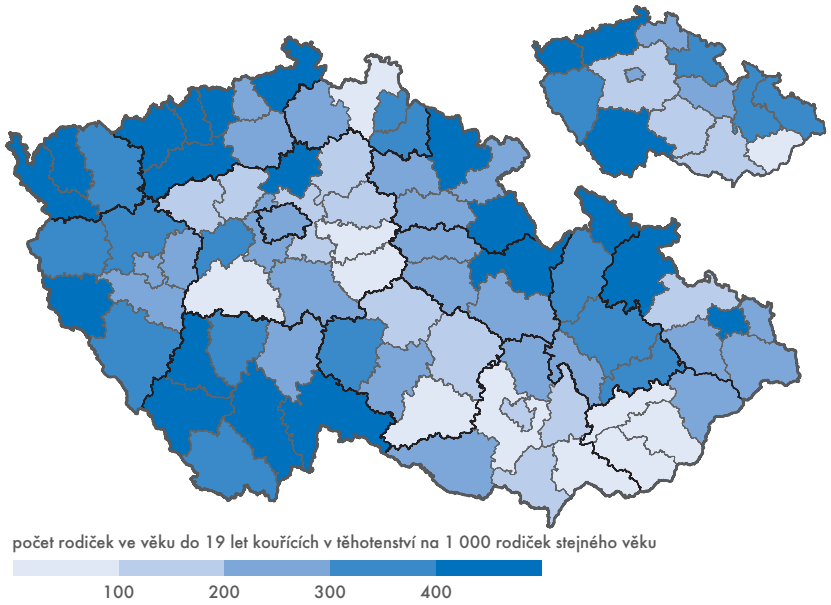

Zdroj: ÚZIS, vlastní dopočet

Kde žijí vysokoškoláci

Kolik vysokoškoláků studuje v kraji svého trvalého bydliště? Z kterého kraje jich nejvíce vyjíždí? Odpovědi nejen na tyto otázky o studentech veřejných a soukromých vysokých škol lze nalézt v systému Sdružené informace matrik studentů, jehož provozovatelem je Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

Jan Dehner, vedoucí oddělení informačních služeb a správy registrů, KS ČSÚ v Ostravě

Od roku 2010, kdy studentů s českým státním občanstvím studujících na veřejných a soukromých vysokých školách v ČR bylo nejvíce (358 tis.), jejich počty postupně klesají. Na konci roku 2016 to bylo necelých 268 tis. studentů. Není žádným překvapením, že nejvíce vysokoškoláků dochází na školy sídlící v hl. m. Praze (97,5 tis.) a v Jihomoravském kraji (53,4 tis.), tedy v krajích s nejširší nabídkou jak „tradičních“, tak soukromých vysokých škol. Naopak nejméně jich studuje v Karlovarském kraji (0,6 tis.), dále v Kraji Vysočina (2,2 tis.) a Středočeském kraji (2,9 tis.), neboť v nich nabízí vysokoškolské instituce nejméně studijních možností.

Nejvíce studentů má trvalé bydliště v hl. m. Praze

Trochu jiný žebříček vznikne porovnáním počtu studentů podle místa trvalého bydliště. I v tomto případě je pořadí krajů víceméně předvídatelné, neboť koreluje s počtem obyvatel ve věku 20 až 29 let, tedy osob podílejících se na celkovém počtu vysokoškoláků bezmála z 80 %. Nejvíce studentů má trvalé bydliště v hl. m. Praze (36,1 tis.), následují kraje Moravskoslezský (33,2 tis.), Středočeský (31,0 tis.) a Jihomoravský (29,8 tis.). Nejnižší počty vysokoškolských studentů bydlí v krajích Karlovarském (5,4 tis.) a Libereckém (9,4 tis.).

Vzájemnou kombinací obou pohledů zjistíme mj. to, že pouze ve třech krajích, v hl. m. Praze, Jihomoravském a Olomouckém, převažuje počet studentů s místem výuky v kraji nad počtem vysokoškoláků bydlících v příslušném kraji. S tím souvisí i relativně nízký republikový podíl (44 %) vysokoškoláků studujících v kraji svého bydliště. Nejvyššího podílu shody trvalého bydliště a místa studia bylo dosaženo opět v Praze, když přes 87 % vysokoškoláků bydlících v hlavním městě v něm zároveň studovalo. V Jihomoravském kraji činila hodnota tohoto ukazatele 76 %. Naopak nejvíce studentů muselo vyjíždět za vysokoškolským vzděláním za hranice svého kraje ze středních Čech (97 %), Kraje Vysočina (91 %) a Karlovarského kraje (90 %).

Studenti soukromých a veřejných VŠ (státní občanství ČR) **podle krajů k 31. 12. 2016**

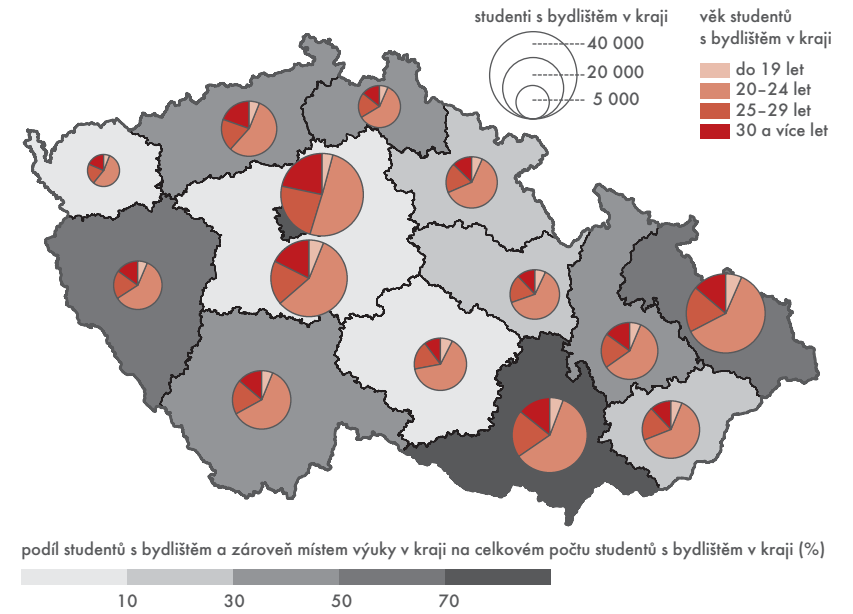

Studenti veřejných a soukromých vysokých škol (státní občanství ČR) **podle kraje, místa bydliště a místa výuky k 31. 12. 2016**

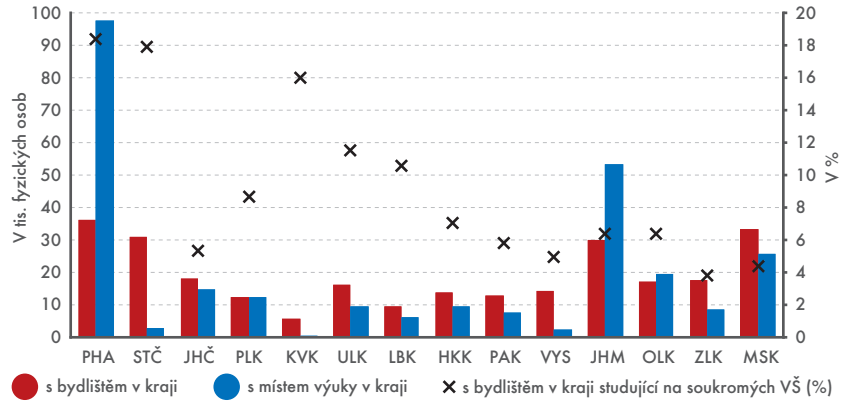

Zdroj: MŠMT

Mladí na trhu práce

Ekonomická aktivita mladých lidí se výrazně liší podle věku i pohlaví. Míra ekonomické aktivity byla logicky nejnižší ve věku 15–19 let, kdy se drtivá většina mladých teprve připravuje na své budoucí povolání. Podprůměrná je i ve věkové skupině 20–24 let, kdy ještě významná část juniorů studuje vysokou školu.

Ivana Dušková, oddělení informačních služeb a správy registrů, KS ČSÚ v Hradci Králové

Míra ekonomické aktivity, která vyjadřuje podíl ekonomicky aktivních určitého věku k obyvatelstvu stejného věku, ve věkové skupině 15–19 let činila necelých 7 %. Ve věku 20–24 let byla ekonomicky aktivní v průměru v ČR více než polovina obyvatel. V obou věkových kategoriích nabyl ukazatel nejvyšší hodnoty v kraji Karlovarském. Naopak v hl. městě Praze byla míra ekonomické aktivity nejnižší, což je zřejmě podmíněno tím, že možnosti studia v sekundárním i terciárním stupni vzdělání jsou zde největší.

Ve věku 25–29 let, kdy už většina juniorů ukončila svá studia, se míra ekonomické aktivity přehoupla v ČR přes 80% hranici. Nejvyšší byla v Pardubickém kraji a v hl. městě Praze a nejnižší v kraji Ústeckém. Rozdíly mezi oběma pohlavími se s věkem zvyšují, část žen si po studiích plní své mateřské povinnosti. Největší rozdíl v míře ekonomické aktivity ve věku 25–29 let mezi pohlavími byl v Ústeckém kraji a činil 35 procentních bodů, mezi kraji byla u mužů druhá nejvyšší a naopak mezi ženami nejnižší.

Uchazeči o zaměstnání ve věku 15–29 let podle SO ORP k 31. 12. 2016

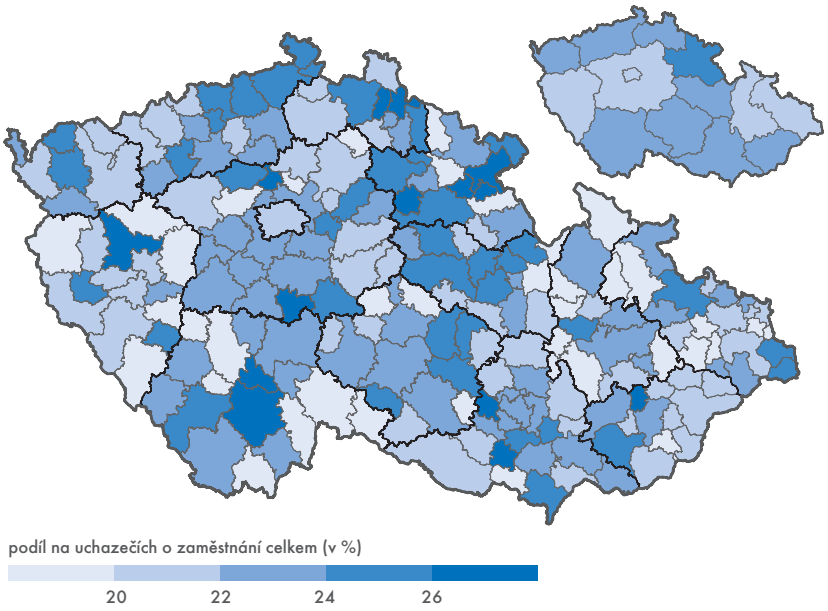

Zdroj: Evidence Úřadu práce

Dobrá kondice ekonomiky se pozitivně projevila i na nezaměstnanosti juniorů a kopíruje situaci s podílem nezaměstnaných v jednotlivých krajích. S nejvyšší nezaměstnaností juniorů se potýkají regiony na severu Čech a Moravy (kraje Ústecký 7,51 % a Moravskoslezský 6,53 %) a naopak nejlépe je na tom hlavní město Praha (3,28 %) a Plzeňský kraj (3,38 %).

Nezaměstnanost juniorů byla ve většině krajů pod úrovní celkové nezaměstnanosti, pouze ve dvou krajích (Libereckém a Královéhradeckém) tomu bylo naopak. V těchto krajích se také uchazeči o zaměstnání ve věku 15–29 let podíleli na celkovém počtu uchazečů v kraji téměř čtvrtinou, to bylo nejvíc ze všech krajů. Ve většině krajů byla nezaměstnanost mužů vyšší než žen. Ve čtyřech krajích (Plzeňském, Jihočeském, Středočeském a Libereckém) převažoval podíl nezaměstnaných žen. ■

Míra ekonomické aktivity podle věku a pohlaví v krajích a v ČR v roce 2016
(tříleté průměry, v %)

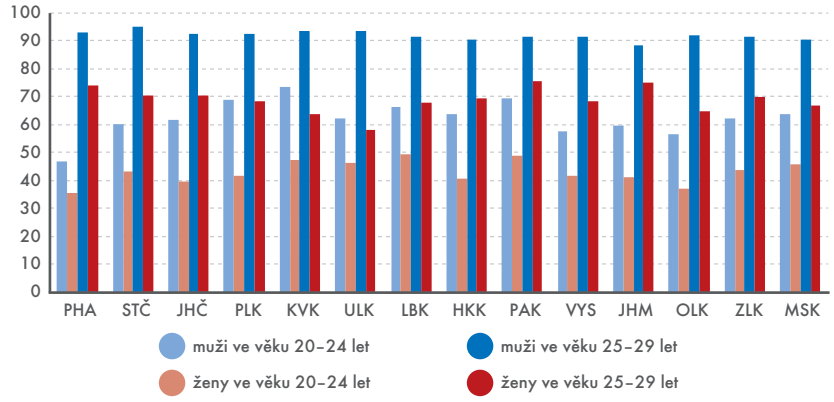

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Děti se z ústavů přesouvají do náhradních rodin

Ke konci roku 2016 bylo v Česku v náhradní rodinné péči umístěno více než 18 tis. dětí. Jejich počet vzrostl během posledních deseti let dvaapůlkrát. Největší počet dětí v náhradní rodinné péči žije v Moravskoslezském kraji, nejméně v Kraji Vysočina.

Monika Mikanová, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Pardubicích

Zatímco v roce 2016 bylo v Moravskoslezském kraji umístěno v náhradní rodinné péči více než 3 tis. dětí, v Kraji Vysočina to bylo méně než 600 dětí.

Mezi dětmi, které vyrůstají v náhradní rodinné péči v České republice, jsou 3 % dětí se zdravotním postižením. Zatímco v Karlovarském kraji tvoří podíl dětí se zdravotním postižením 1 %, v Pardubickém kraji je podíl 9%.

Na konci roku 2016 se v České republice soudně nařízená ústavní výchova týkala 6 tis. dětí ve věku do 19 let; během 10 let se jejich počet snížil o jednu třetinu. Nejvíce dětí s nařízenou výchovou žije v Ústeckém kraji (21 % všech dětí s nařízenou ústavní výchovou v ČR) a v Moravskoslezském kraji (13 %), naproti tomu nejméně ve Zlínském kraji (2 % dětí). Uložená ochranná výchova je pak mimořádné opatření soudu, které může být uloženo mladistvému ve věku 15 až 18 let, jenž spáchal trestný čin, či osobě mladší 15 let, jež spáchala čin, který by jinak byl trestným činem. V roce 2016 byla do ochranné výchovy umístěna necelá stovka dětí. Počet dětí, kterým soud uložil ochrannou výchovu, v průběhu let klesá.

Výchovné problémy dětí, jako jsou například zanedbání povinné školní docházky, opakované závažné výchovné problémy ve škole nebo v rodině, požívání alkoholu nebo jiných návykových látek, páchání trestných činů, pomáhají řešit kurátoři pro děti a mládež.

V roce 2016 evidovali tito kurátoři 29 tis. klientů, ze kterých mladiství do 15 let tvořili 46 %. Během deseti let poklesl celkový počet dětí evidovaných kurátory pro mládež o jednu třetinu, podíl mladistvých do 15 let však vlivem změn ve věkové struktuře mladých lidí vzrostl ve sledovaném období o 6 procentních bodů. Nejvíce klientů bylo v roce 2016 evidováno v krajích Moravskoslezském (16 % všech dětí evidovaných kurátory pro děti a mládež v ČR) a Ústeckém (15 %), nejméně v krajích Pardubickém a Zlínském (shodně 3,5 %). ■

Děti v náhradní rodinné péči*) podle krajů – tříletý průměr let 2014–2016

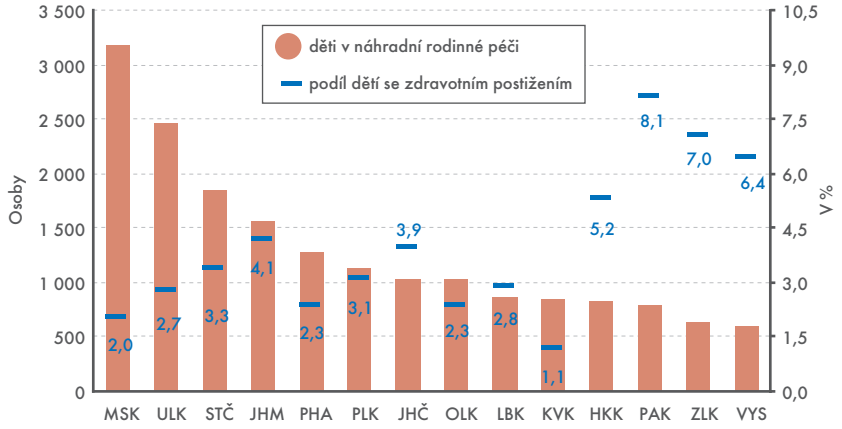

*) Pozn.: Adopce, pěstounská péče, poručenství či opatrovnictví jsou poskytovány dětem bez rodiny nebo dětem, které nemohou být vychovávány ve své vlastní rodině. Zařízení ústavní výchovy poskytují preventivně výchovnou péči v zájmu zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělání dítěte. Soud o ní rozhoduje v případě, že je výchova dítěte nebo jeho řádný vývoj ve vážném ohrožení.

Děti a mladiství evidovaní kurátory pro mládež podle krajů, průměr let 2014–2016

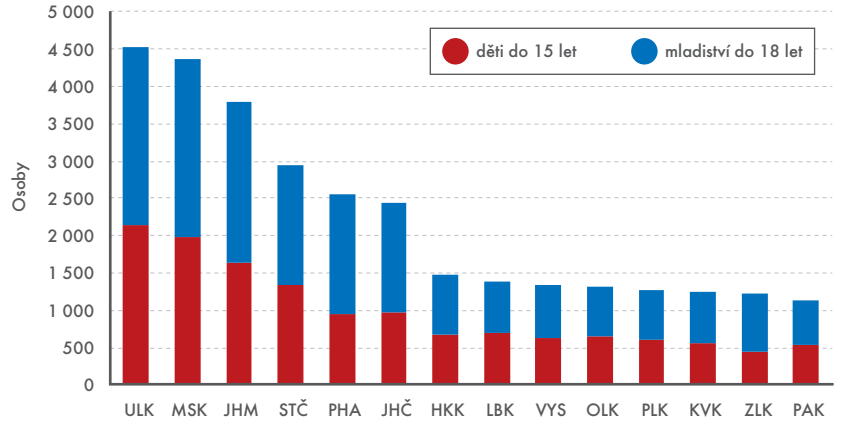

Zdroj: MPSV

Nezletilí a mladiství páchají méně trestných činů

Kriminalita mladistvých je ve Středočeském kraji v porovnání s kraji Moravskoslezským a Ústeckým poloviční. Dokládají to data Policejního prezidia ČR.

Petr Dědič, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Pardubicích

Nejméně trestných činů nezletilých (do 14 let) a mladistvých (15–17 let) připadá na 1 tis. osob s odstupem od ostatních krajů ve Středočeském kraji, nejvíce pak v kraji Jihočeském (v případě nezletilých) a v kraji Moravskoslezském (ve skupině mladistvých). V průměru let 2012 až 2016 připadalo v České republice 0,9 činů spáchaných nezletilými na 1 tis. dětí mladších 15 let a 12,6 činů spáchaných mladistvými na 1 tis. osob 15–17letých.

Trestné činy spáchané dětmi a mladistvými podle krajů v letech 2012–2016

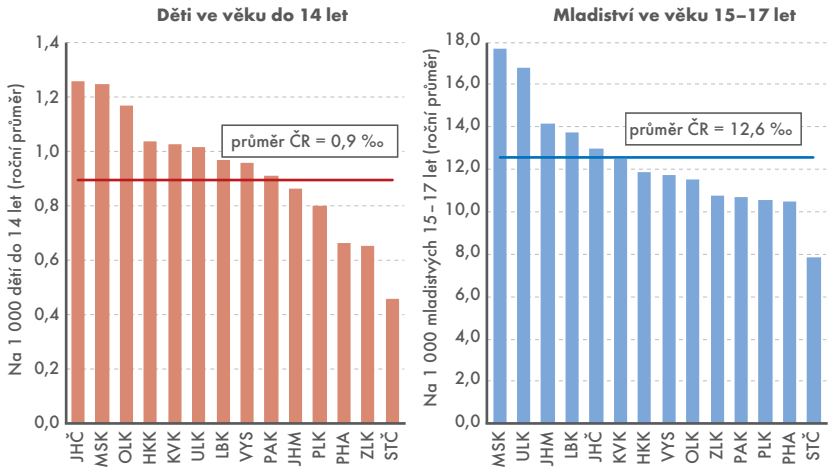

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Vede majetková kriminalita

Nejčastěji je mezi trestnými činy mladých pachatelů zastoupena majetková kriminalita. V průměru let 2012 až 2016 bylo osobami mladšími 18 let spácháno 1,2 tohoto skutku na 1 tis. obyvatel stejného věku. V mezikrajském srovnání se na první příčku o polovinu vyšší hodnotou zařadil Ústecký kraj. Zatímco krádeže vloupáním jsou (podle dat roku 2016) nejčastěji u mladistvých zastoupeny v krajích Zlínském a Královéhradeckém, krádeže prosté dominují v Moravskoslezském kraji a Praze. ■

Majetková trestná činnost dětí a mladistvých podle krajů

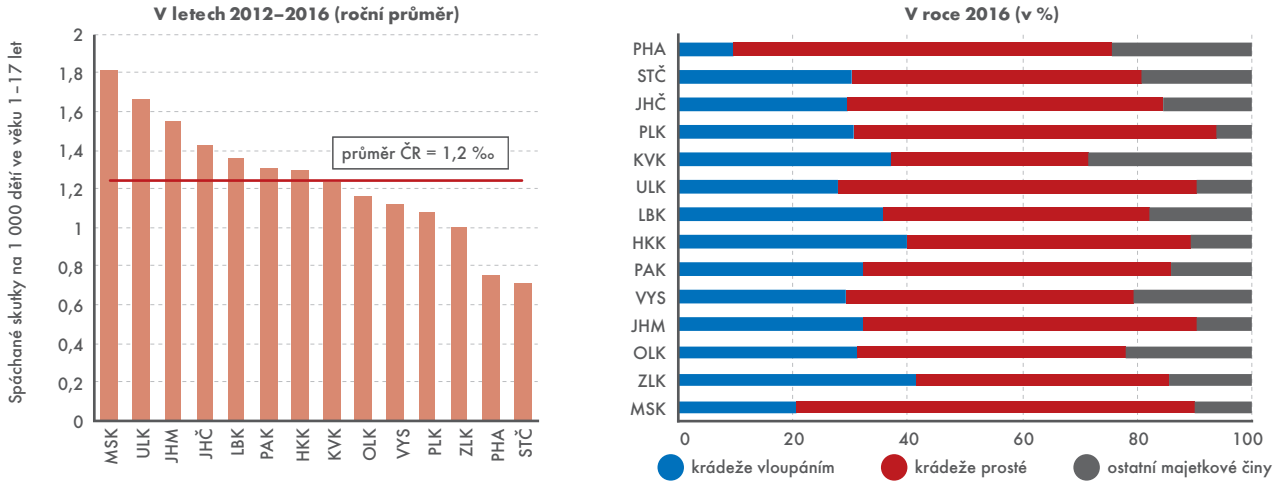

Zdroj: Policejní prezidium ČR

Vrozené vývojové vady dětí

Monika Mikanová, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Pardubicích

Od roku 2000 počet živě narozených dětí s vrozenou vadou v ČR (41 na 1 tis. živě narozených dětí v roce 2000) vzrůstal s maximálními hodnotami v letech 2010 až 2012 (48 na 1 tis. živě narozených dětí v roce 2012). V následujících letech již byly hodnoty nižší.

V ČR patřily v období let 2012–2014 mezi oblasti s vyšším výskytem vrozených vad kraje severozápadního, severního a severovýchodního pohraničí. V republikovém srovnání 77 okresů včetně hlavního města Prahy byl podle incidence vrozených vývojových vad v tříletém průměru let 2012–2014 vyšší výskyt v okrese Česká Lípa (87,2 ‰), sledovaném okresy Svitavy (78,9 ‰), Ústí nad Orlicí (73,0 ‰), Šumperk (67,3 ‰) a Tábor (62,0 ‰). Nejnižší výskyt vrozených vad je situován do okresů na jihu Moravy a v jihovýchodních Čechách, do okresů Brno-venkov (21,3 ‰) a Znojmo (25,9 ‰). ■

Živě narození s vrozenou vadou podle okresů a krajů, tříletý průměr 2012–2014

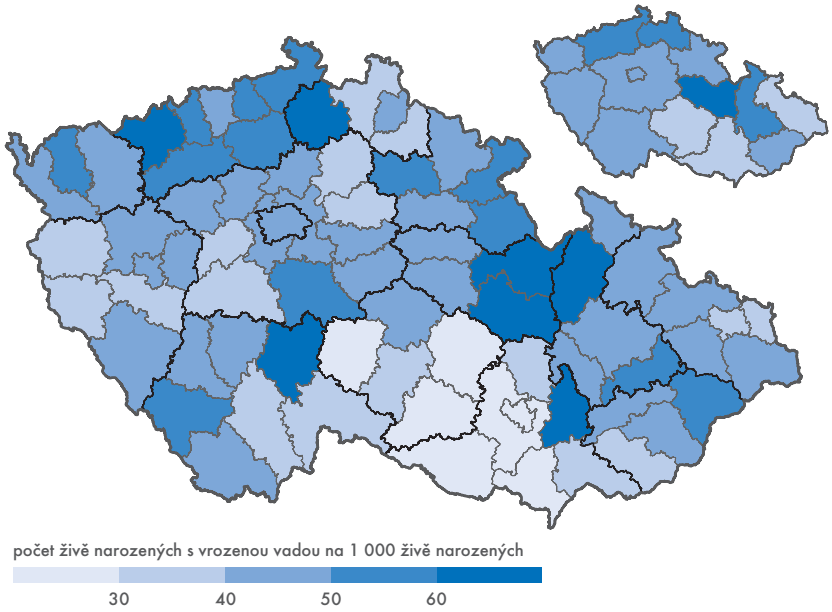

Zdroj: ÚZIS, vlastní dopočet

JAK TO VIDÍ

OHLÉDNUTÍ ZA JUNIORY

Jan Honner
odbor informačních služeb ČSÚ

Na krajských správách Českého statistického úřadu se v analytické a publikační činnosti již řadu let každoročně věnujeme jednomu společnému tématu, například udržitelnému rozvoji, venkovu, lidským zdrojům, demografickému vývoji nebo seniorům. Téma pro rok 2017 – mladá generace – jsme vybrali kvůli jeho aktuálnosti a nutnosti upozornit na řešení problémů s juniory. Zaměřili jsme se na mladou generaci nejen z pohledu demografického, ale sledovali jsme i její vzdělání a vzdělávání, uplatnění na trhu práce, bydlení, zdravotní a sociální péči i volnočasové aktivity, jako jsou například využívání informačních technologií nebo ochota podílet se na společenském životě v obci (měřeno podílem mladých z počtu kandidátů a zvolených zastupitelů). Snažili jsme se popsat i některé sociálně patologické jevy.

Naše činnost nespočívala pouze ve vypracování analýz, ale také v jejich zveřejnění. V několika krajích byly uspořádány prezentace pro odbornou veřejnost (snažili jsme se oslovit zejména pracovníky krajských úřadů, magistrátů velkých měst a dalších institucí, které se touto oblastí zabývají), ve zbývajících krajích byli uživatelé na závěry našich analýz upozorněni různými formami.

Při zpracování analýz jsme například zjistili, že ve volbách do zastupitelstev obcí v roce 2014 bylo z celkového počtu zvolených zastupitelů 5,2 % ve věku 18–29 let, nejvíce v Kraji Vysočina a nejméně v Ústeckém kraji. Nebo jsme přišli na to, že nejčastějším zdravotním problémem mladé generace jsou alergie, především senná rýma; nejvíce ve Zlínském kraji a naopak nejméně v Pardubickém kraji. Překvapily nás i mezikrajské rozdíly ve využívání internetu.

Naším záměrem do budoucna je data o mladé generaci ze statistických zjišťování ČSÚ dále shromažďovat a zpřístupňovat. V případě zájmu odborných pracovišť jsou pracovníci informačních služeb krajských správ ČSÚ připraveni poskytovat data z našich zdrojů, a to včetně analýzy nabytých poznatků. Pokud se nejedná o data Českého statistického úřadu, můžeme poradit, kde údaje získat.

I ve statistice mají GIS své pevné místo

Česká egyptologie si připsala další velký úspěch. Jedním ze členů expedice byl Vladimír Brůna, odborník na geoinformatiku, geografické informační systémy (tzv. GIS) a metody dálkového průzkumu Země, které aplikuje při dokumentaci archeologického výzkumu. GIS se ale dají využít i ve statistice.

Iva Ritschelová, předsedkyně ČSÚ

Kterou zprávou aktuálně dobývají čeští egyptologové svět?
Na podzimní archeologické expedici Českého egyptologického ústavu (ČEgÚ) Filozofické fakulty Univerzity Karlovy byl objeven chrám z doby Ramesse II. Profesor Miroslav Bárta, ředitel ČEgÚ, ve spolupráci s pracovníky egyptské památkové péče označil objev za přelomový, neboť v oblasti Abúsíru je to zatím jediný doklad z dané doby. Chrám byl odkryt a zdokumentován v září, ale s jeho veřejnou prezentací musel egyptologický ústav počkat až na svolení egyptské strany.

V čem je tento chrám unikátní?
Na základě dochovaných artefaktů je možné datovat jej do období Nové říše (asi 1279–1213 př. n. l.). Jedná se tak o jediný archeologicky doložený chrám na sakkárské a abúsírské nekropoli. Byla nalezena tzv. kartuše se jménem, což se nám moc často nestává.

Kolik času jste na tomto výzkumu strávil?
Výzkum probíhal krátce v roce 2012 a potvrdil existenci velkého objektu. Z časových důvodů nebyl objekt odkryt celý, ale první nálezy a prostorová struktura objektu nám napověděly, že se jedná o něco unikátního. Uběhlo dlouhých pět let a letos v září jsme pokračovali v odkrývání chrámu. Výkopové práce trvaly tři týdny, další dva dny se struktury čistily a připravovaly k následné dokumentaci.

Co z toho bylo nejnáročnější?
Každý archeologický výzkum v Egyptě má svá specifika. Již samotné prostředí klade na členy expedice značné nároky. V září bylo extrémní teplo, teplota dosahovala až 40 °C, k tomu foukal často silný vítr. Když jste v terénu 7 hodin po 6 dnů v týdnu, je to znát. Jinak výzkum byl standardní s našimi inspektory, předáky – reisy a především dělníky, na něž dopadá ta nejtěžší část, a to přesuny stovek a tisíců košů s pískem a kameny.

Jak jste při tomto výzkumu využili geoinformačních technologií?
Standardním postupem při dokumentaci je geodetické zaměření objektu. To tvoří základ archeologického plánu. Takže geodetická totální stanice a postupný sběr podrobných bodů, určení jejich prostorových souřadnic a následná vizualizace v GIS a CAD programu. Na výzkumu v roce 2012 jsem poprvé použil ke snímkování upoutaného draka a vznikla sada snímků, které zachytily tehdejší rozsah výzkumu. Ale abych nepředbíhal, po získání prostorových souřadnic podrobných bodů jsou tyto následně vyhodnocovány a vytváří se archeologický plán. Poté se k plánu připojují pomocí vlícovacích bodů a georeference jednotlivé snímky z draka.

Kolik takových obrazových dat jste při posledním objevu pořídili?
Pomineme-li několik stovek fotografií, ať už z průběhu výzkumu, nebo dokumentace jednotlivých nálezů, pomocí upoutaného draka bylo získáno asi 200 záběrů, které se následně zpracovaly v GIS, a v programu Photoscan byl vytvořen 3D model lokality.

Jak dlouho toto zpracování trvá?
Například soubor fotografií z draka trvá několik hodin. Daleko větší časová náročnost nastává u laserového skenování, resp. zpracování dat, tzv. point clouds. Laserové skenery dokážou snímat až jeden milion bodů za sekundu a podle mých několikaletých zkušeností je poměr sběru dat v terénu u laserového skenování a následného postprocessingu 1 : 10. Záleží na typu skeneru, programu a použitém hardwaru.

Je česká archeologie výjimkou ohledně využití metod dálkového průzkumu Země?
Když se po roce 1989 uvolnily archivy leteckých měřických snímků, byla archeologie zásluhou kolegů z Archeologického ústavu jednou z prvních, kde se metody dálkového průzkumu začaly aplikovat. A mě těší, že jsem byl při tom. Využití metod dálkového průzkumu Země má v archeologii dlouholetou tradici, zejména na britských ostrovech a ve Spojených státech. U nás využíváme jak historické snímky, tak současné digitální snímky, satelitní záznamy, fotografie z dronů atd. V Egyptě jsme s profesorem Bártou byli první, kteří si objednali nastavení družice na lokalitu, a v roce 2003 jsme získali satelitní data vysokého stupně rozlišení z oblasti Abúsíru, Sakkáry a Dahšúru. Od té doby máme další dvě časová období naší koncese na satelitních snímcích. Satelitní data jsme použili na výzkumech v egyptské Západní poušti a v Súdánu.

GIS se používají i ve statistice.
Stejně jako v mnoha dalších oborech a odvětvích, kde se pracuje s prostorovými daty, tak i ve statistice mají GIS

Ing. Vladimír Brůna (1961)

Narodil se v Mostě. V současnosti působí na katedře informatiky a geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, kterou v roce 2000 zakládal. Kromě toho spravuje Laboratoř geoinformatiky. S Českým egyptologickým ústavem Filozofické fakulty Univerzity Karlovy spolupracuje od roku 2001. Vystudoval obor geodézie-kartografie na Stavební fakultě ČVUT v Praze, specializace dálkový průzkum Země. V posledních letech se zabývá aplikacemi geoinformačních technologií v archeologickém výzkumu a v památkové péči.

> I ve statistice mají GIS své pevné místo a hrají důležitou roli při analýzách, syntézách dat, při prezentacích a vizualizacích výstupů.

své pevné místo a hrají důležitou roli při analýzách, syntézách dat, při prezentacích a vizualizacích výstupů. Pokud mám data prostorově definována, tím myslím, že znám minimálně jejich dvě souřadnice, mohu je vizualizovat v prostředí GIS. Příklad – každý z nás má někde trvalé bydliště, které se v mapě zobrazí například bodem o známých souřadnicích, a GIS má tu jedinečnou vlastnost, že propojuje grafická a tabelární data. Takže v GIS si jedinečným kódem vyznačím souřadnice mého bydliště a k tomuto bodu mohu připojit veškeré dostupné informace o mé osobě, například ze sčítání obyvatelstva. Uvedl jsem obecný příklad, samozřejmě dovednosti GIS jsou dnes na vysoké úrovni a existují speciální moduly v GIS – hovoříme o geostatistice.

Geoinformačními technologiemi se zabýváte i v Laboratoři geoinformatiky Fakulty životního prostředí Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem…

Ano. Když laboratoř vznikla v roce 2000, orientovala se na implementaci GIS v oblasti životního prostředí. Pracovali jsme na mnoha projektech s kolegy z naší fakulty, s akademickými pracovišti a firmami. O rok později se nám podařilo získat finanční prostředky na projekt starých map. Do Česka jsme dovezli z vídeňského archivu kopie 1. a 2. vojenského mapování. Vytvořili jsme ve spolupráci s Historickým ústavem AV ČR metodiku interpretace těchto unikátních mapových děl a začali jsme staré mapy využívat při studiu krajiny, samozřejmě s pomocí GIS. Internetové stránky **http://oldmaps.geolab.cz** byly spuštěny v roce 2002 a do dnešního dne je navštívily více než dva miliony uživatelů z celého světa. V roce 2001 jsem pak jel na první archeologickou expedici s Miroslavem Bártou do Abúsíru, a bylo rozhodnuto. Aplikace geotechnologií v archeologii, zvláště v té egyptské, vyhrála. Ne že bych na staré mapy zanevřel, naopak mě těší neustálý zájem o ně, ale to je na jiný rozhovor.

Jak vidíte budoucnost GIS?

Pozitivně. I když mám pocit, že dovednosti programů, které se neustále zlepšují, zrychlují a rozšiřují, nám tak trochu utíkají dopředu, a my máme co dělat, abychom s nimi drželi krok, což se podle mého názoru moc nedaří. Na druhou stranu platí to, že když je absence zadání od uživatelů, nepomůže sebelepší program. Takže apeluji na uživatele: definujte zadání, ptejte se „GISáků“ a nebojte se mít i zdánlivě nereálné požadavky.

Které další zajímavé projekty vás nyní čekají?

Právě jsem v Egyptě na tříměsíční expedici. Pokračuje zde výzkum v jižním Abúsíru a jen prozradím, že se nám v říjnu podařilo dokončit výzkum a dokumentaci nové starořížské hrobky, která má nádhernou výzdobu. Informace o této hrobce budeme publikovat v příštím roce. Vzhledem k tomu, že se rozšířila má spolupráce s ČEgÚ, omezil jsem výrazně aktivity v tuzemsku a věnuji se skoro výhradně sběru a zpracování dat na koncesích ústavu. Za 17 let expedic jsem nashromáždil víc než osm terabitů dat, která nyní postupně zpracovávám. Vytvářím geodatabázi Abúsíru a průběžně pracuji na dílčích projektech, jako je laserové skenování, tvorba 3D modelů objektů pomocí fotografií atd. ■

Údaje o částech Prahy nelze hodnotit bez znalosti územních změn města

Územní a správní uspořádání hlavního města ČR se v letech 1991–2016 měnilo. V tomto období došlo ke změnám hranic správních obvodů, městských částí i katastrálních území. Pokud bude uživatel statistických údajů srovnávat takové územní celky v čase, musí mít na paměti změny jejich hranic.

Tomáš Dragoun, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v hl. m. Praze

Základní sídelní jednotky (ZSJ) jsou nejmenšími územími, za která jsou dostupná statistická data. Zároveň mají tu výhodu, že se z nich dají „vyskládat“ ostatní, vyšší územní celky. Tyto vyšší územní celky již navzájem skladebné být nemusejí. Typickým příkladem jsou případy, kdy hranice městské části dělí území katastrálního území (k. ú.). V takových případech sehrají svou roli tzv. územně technické jednotky (ÚTJ), laicky označované jako „dělené katastry“. Například k. ú. Bubeneč leží na území dvou městských částí (MČ) – Prahy 6 a Prahy 7. Katastrální území Bubeneč se pak skládá z ÚTJ Bubeneč – Praha 6 a ÚTJ Bubeneč – Praha 7. Pro úplnost je třeba dodat, že základní sídelní jednotky jsou součástí obsahu základního registru RÚIAN a ČSÚ je jejich editorem.

Zákon č. 36/1960 Sb., o územním členění státu, kterým jsou obvody Praha 1 až 10 vymezeny, je stále platný. V praxi, a to i co se týče publikování statistických dat, je však více využíváno členění na správní obvody Praha 1 až 22 podle vyhlášky č. 55/2000 Sb. hl. m. Prahy.

Rozdělení území města na základní sídelní jednotky navazuje na členění na tzv. urbanistické obvody. Ty byly v Praze vytvořeny v roce 1991 v počtu 721. V době svého vzniku šlo o rozdělení Prahy na „funkčně odlišné části města“ podle toho, jaká funkce převažuje (například obytná či průmyslová). Aktuálně platné základní sídelní jednotky si nadále uchovávají vazbu na toto počáteční členění na 721 urbanistických obvodů.

Území, o které se zvětšila MČ Praha 13 na úkor MČ Praha 5
(červeně, stav ZSJ je platný z roku 2001)

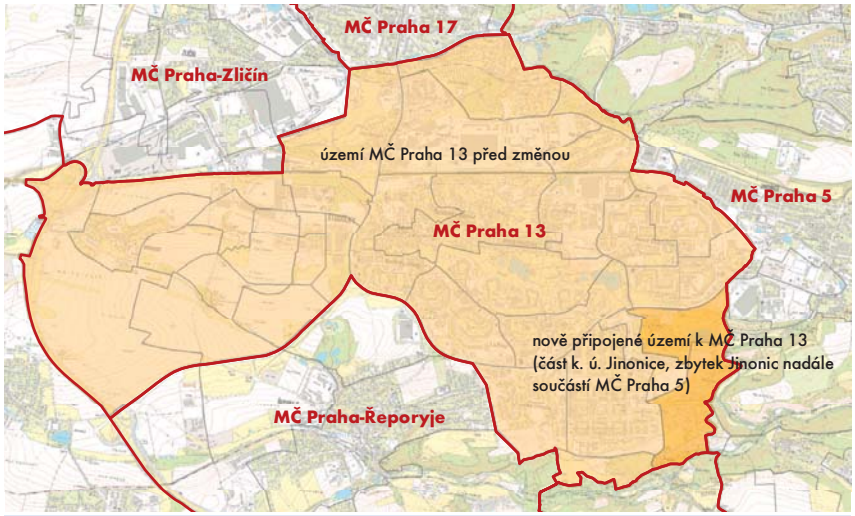

Zdroj: ČSÚ

Územní a správní celky v hl. m. Praze v roce 2016

Zdroj: ČSÚ

Mezní rok 1991

I když má územní a správní uspořádání hlavního města velmi bohatou historii, zaměříme se na období let 1991–2016.

CO TO JSOU „DĚLENÉ KATASTRY“

Územně technické jednotky (ÚTJ), laicky označované jako „dělené katastry“. ÚTJ je buď shodná s územím „neděleného“ katastru, nebo je celé katastrální území rozděleno na více ÚTJ.

Právě v roce 1991 vznikly samosprávné městské části Prahy, které jsou při zpracování a publikování statistických dat nejčastěji využívaným členěním. Vzhledem k tomuto faktu i kvůli rozsahu článku zahrnujeme pouze změny ve vymezení katastrálních území a městských částí. O vývoji správního členění hlavního města Prahy najdete podrobnější informace na http://bit.ly/2xOMzsF.

První „posametové" sčítání lidu, domů a bytů (SLDB) se v naší republice uskutečnilo v roce 1991

Výsledky SLDB 1991 byly zpracovány za 860 základních sídelních jednotek skladebných do 134 územně technických jednotek, 112 katastrálních území a 56 městských částí. Rozdělení Prahy na samosprávné části ustanovil zákon č. 418/90 ČNR, o hl. m. Praze. Praha-Troja se pak stala 57. městskou částí, a to z rozhodnutí Rady Zastupitelstva hl. m. Prahy č. 12/19. Toto uspořádání zůstává platné do současnosti, avšak s dílčími změnami průběhu hranic městských částí.

V letech 1992 až 2000 došlo při kontrole vymezení hranic a územní přípravě SLDB 2001 ke vzniku dalších 41 základních sídelních jednotek. Při průběžných kontrolách byly rovněž zjištěny nesoulady mezi hranicemi katastrálních území a městských částí, jejichž důsledkem byl vznik nových dělených katastrů. Do tohoto období spadá i první změna hranic městských částí, a to mezi Prahou 5 a Prahou 13, Prahou 6 a Prahou-Řepy (dnes Praha 17), Prahou 9 a Prahou-Kyji (dnes Praha 14), Prahou 10 a Prahou – Horními Měcholupy (dnes Praha 15).

Změny v roce 2001

V době Sčítání lidu, domů a bytů 2001 se tak česká metropole dělila na 901 základních sídelních jednotek, 146 územně technických jednotek, 112 katastrálních území a 57 městských částí.

Od začátku roku 2005 byla část katastrálního území Sedlec převedena z městské části Praha-Suchdol do MČ Praha 6. Tím se zvýšil počet ZSJ na 902 a počet ÚTJ na 147.

ZSJ, jež byly dříve součástí Prahy 6 a které změnou hranic MČ přešly do MČ Praha-Řepy, nyní Praha 17 (červeně, stav ZSJ je platný z roku 1991)

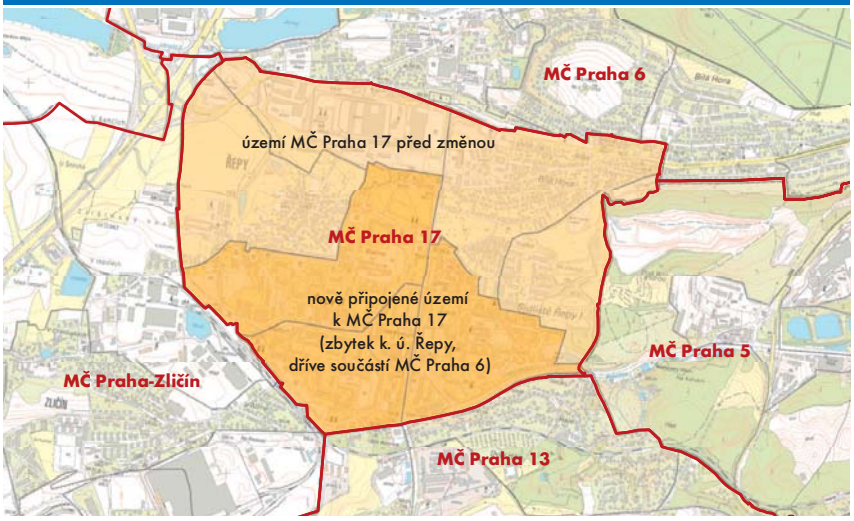

Zdroj: ČSÚ

Území, které přešlo z MČ Praha-Suchdol do MČ Praha 6 (červeně vyznačeno)

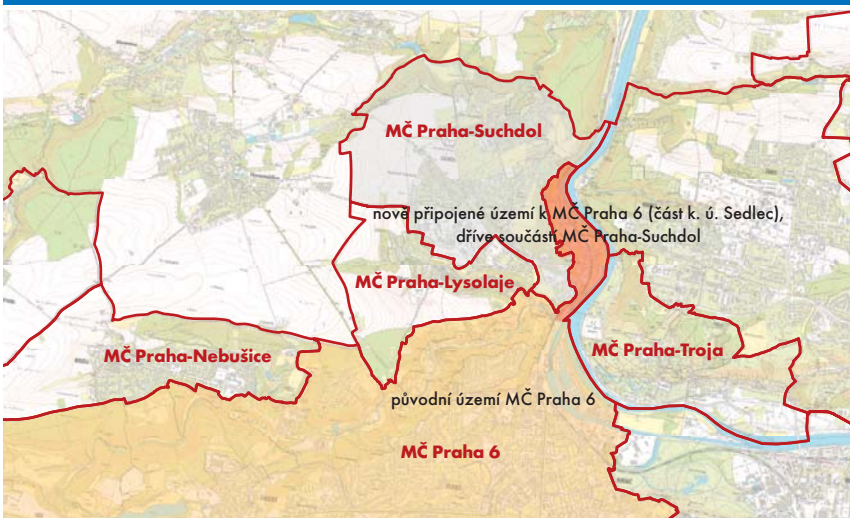

Zdroj: ČSÚ

Území, o které bylo zmenšeno k. ú. Dolní Měcholupy, nově náleží k. ú. Dubeč (vyznačeno šedě)

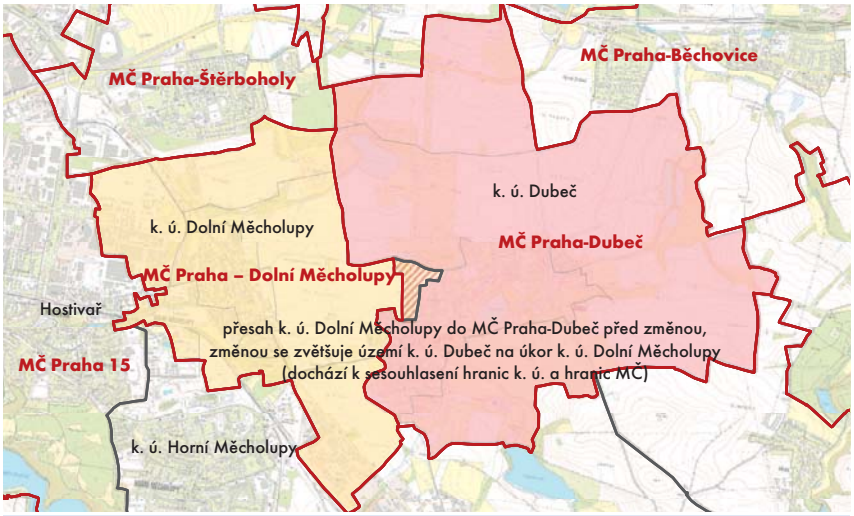

Zdroj: ČSÚ

V roce 2006 pak došlo ke změně hranic mezi k. ú. Pitkovice a k. ú. Křeslice. Před touto změnou zasahovala část k. ú. Pitkovice na území MČ Křeslice. Změna spočívala v sesouhlasení hranic katastrálních území a městských částí. Touto změnou došlo ke zrušení jedné ÚTJ (přesah k. ú. Pitkovice do MČ Křeslice) a jedné ZSJ (stejná jako zrušená ÚTJ). Území zrušených jednotek bylo připojeno k sousedním ÚTJ, resp. ZSJ.

V roce 2008 došlo ke zvýšení počtu ÚTJ ze 146 na 150. Nové ÚTJ byly územně oddělené části přesahu katastrálního území do jiné městské části. Například katastrální území Nového Města zasahovalo na území MČ Praha 2 na dvou od sebe oddělených místech. Tato dvě nesouvislá území byla před změnou jednou územně technickou jednotkou, po změně se jednalo o dvě jednotky s rozdílným kódem ÚTJ. V názvu byly odlišeny jako „díl 1“, resp. „díl 2“.

Zbylými případy byly územně nesouvislé přesahy k. ú. Vinohrady do MČ Praha 4, k. ú. Střížkov do MČ Praha 8 a k. ú. Libeň do MČ Praha 9. Tato úprava neměla vliv na průběh hranic územních celků.

K další změně hranic katastrálních území došlo v roce 2009. Jednalo se o obdobný případ jako v roce 2006. Přesah katastrálního území Dolní Měcholupy do městské části Praha-Dubeč se stal součástí k. ú. Dubeč. Tím došlo ke zrušení jedné základní sídelní jednotky a jedné územně technické jednotky. Hranice katastrálních území pak byly souhlasné s hranicemi stejnojmenných městských částí.

V roce 2014 došlo ke změně hranic mezi městskými částmi Praha-Kunratice a Praha-Šeberov. Původní hranice respektovala hranici stejnojmenných katastrálních území. Nově je hranice mezi MČ Praha-Kunratice a Praha-Šeberov vedena tak, že část k. ú. Šeberov je na území MČ Praha-Kunratice a naopak část k. ú. Kunratice leží na území MČ Praha-Šeberov. Tyto přesahující části katastrálních území nově vytvořily další územně technické jednotky. Přesah k. ú. Kunratice do MČ Praha-Šeberov tvořily dvě územně nesouvislé části, tedy i dvě nové ÚTJ. Touto změnou se množství ZSJ ustálilo na počtu 918, ÚTJ na 152, nadále je v Praze 112 k. ú. a 57 MČ.

V úvodu zmiňovaná změna správních obvodů spočívala v převodu MČ Praha-Čakovice ze správního obvodu Praha 19 do správního obvodu Praha 18, a to na základě obecně závazné vyhlášky č. 13/2007 Sb. hlavního města Prahy.

> Před prováděním revize základních sídelních jednotek v rámci územní přípravy Sčítání lidu, domů a bytů 2011 se Praha dělila na 900 ZSJ, ÚTJ bylo 149. Počet katastrálních území a městských částí zůstal beze změn.

Před prováděním revize základních sídelních jednotek v rámci územní přípravy Sčítání lidu, domů a bytů 2011 se tak Praha dělila na 900 ZSJ, ÚTJ bylo 149. Počet katastrálních území a městských částí zůstal beze změn. Při přípravě na SLDB 2011 došlo v letech 2010 až 2011 ke vzniku 19 základních sídelních jednotek, 3 ZSJ byly zrušeny. Tyto změny spočívaly v rozdělení ZSJ, na jejichž území se vyskytovaly rozdílné druhy zástavby, resp. ve sloučení ZSJ s podobným charakterem. Těmito změnami nebyly dotčeny hranice ÚTJ, k. ú. ani MČ, takže jejich počet zůstal nezměněn. SLDB 2011 se tak uskutečnilo v situaci, kdy se Praha členila na 916 ZSJ, 149 ÚTJ, 112 k. ú. a 57 MČ.

INFORMAČNÍ SLUŽBY ČSÚ

ČSÚ Praha

Úřední hodiny

Po 8.00 – 17.00
Út 9.00 – 12.00 13.00 – 15.00
St 8.00 – 17.00
Čt 9.00 – 12.00 13.00 – 15.00
Pá 9.00 – 12.00

Krajské správy ČSÚ

Úřední hodiny

Po 8.00 – 17.00
St 8.00 – 17.00

V ostatních pracovních dnech podle dohody.

Více informací: **www.czso.cz/csu/czso/kontakty**
www.czso.cz/csu/czso/informacni_sluzby_krajske_spravy_csu
Tel.: **274 052 304, 274 052 451** | E-mail: **infoservis@czso.cz**

Na směny se nejvíce pracuje v Ústeckém kraji

V roce 2016 pracovalo v České republice na směny 1,2 mil. osob, což je 29 % všech zaměstnanců ve věku 15–64 let. Mezi jednotlivými kraji republiky jsou v úrovni směnnosti velké rozdíly.

Marta Petráňová, **Jan Kočka**, oddělení pracovních sil, migrace a rovných příležitostí

V Praze je směnnost bydlících zaměstnanců (20,7 %) podstatně nižší než ve všech ostatních krajích, a to jak u mužů, tak u žen. Výjimkou je Jihomoravský kraj (21,7 %), ve kterém je směnnost v regionálním pohledu také velmi nízká. Tento fakt vyplývá ze skutečnosti, že odvětvová (CZ-NACE) a profesní struktura (CZ-ISCO) v Brně je srovnatelná se situací v hlavním městě. V krajích Plzeňském, Moravskoslezském, Pardubickém a Karlovarském pracuje na směny téměř třetina všech zaměstnanců. Nejvyšší směnnost vykazuje dlouhodobě Ústecký kraj (39,1 %), ve kterém je takřka dvojnásobně vyšší než v Praze.

Rozsah práce na směny je dán charakterem zaměstnání. Nejméně směnují řídící pracovníci (7,1 %). Naopak na směny pracuje více než polovina zaměstnanců ve službách a prodeji (50,2 %). Často pracují na směny také pracovníci obsluhy strojů a zařízení (48,6 %).

Nejvíce zaměstnanců pracovalo na směny ve zpracovatelském průmyslu (536,0 tis.), v obchodě (145,5 tis.), v sekci zdravotnictví a sociální péče (138,6 tis.) a v dopravě a skladování (106,2 tis.). Naproti tomu práce na směny se minimálně vyskytuje v profesních, vědeckých a technických činnostech (3,6 tis.) a v odvětví vzdělávání (16,4 tis.).

Podíl zaměstnanců pracujících na směny podle krajů a pohlaví v ČR v roce 2016 (v %)

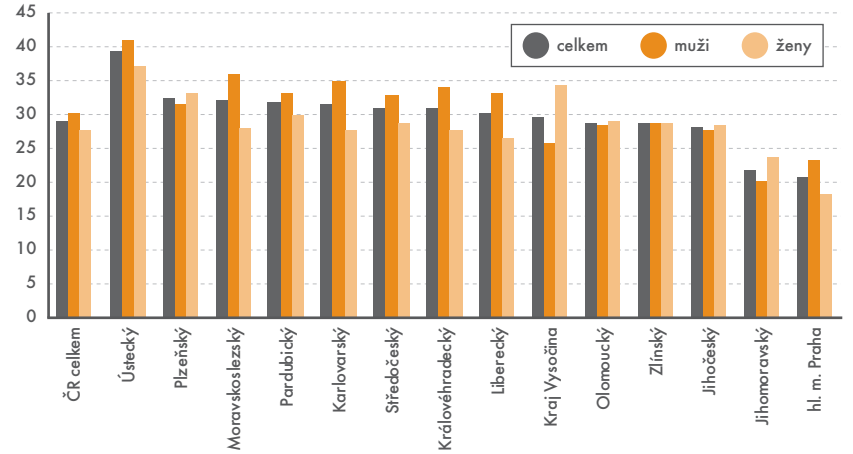

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření pracovních sil

Směnnost mužů a žen se liší

Podíl mužů pracujících v tomto režimu je velmi vysoký v dopravě a skladování a v ubytování, stravování a pohostinství. Na druhé straně odvětvová struktura žen zaměstnankyň se vedle vysokého zastoupení ve zpracovatelském průmyslu vyznačuje i velkým počtem žen pracujících v obchodu a v sekci zdravotní a sociální péče.

Nejvyšší podíl pracujících na směny ve věku od 15 do 64 let je mezi nejmladšími zaměstnanci do 25 let. Dosahuje 41 %. Absolutní počet zaměstnanců v této věkové skupině je však podstatně nižší než ve starších věkových skupinách. Naopak nejnižší podíl na úrovni 21 % je ve skupině zaměstnanců starších 60 let.

Podíl zaměstnanců pracujících na směny je v ČR jeden z nejvyšších v rámci celé EU.

V roce 2016 dosáhl podíl směnujících v Evropské unii téměř 19 % všech zaměstnanců. Nejvyšší podíl zaměstnanců pracujících na směny vykazuje Chorvatsko (38,7 %). Směnnost v naší republice dosáhla páté nejvyšší hodnoty (29,0 %) ze všech členských zemí EU. Práce na směny je velmi málo rozšířena ve Francii (6,8 %), Belgii (7,1 %) a Dánsku (7,4 %).

KDY SE JEDNÁ O SMĚNOVOU PRÁCI

Pro směnovou práci je charakteristické, že rozdílné skupiny pracovníků nebo jednotliví pracovníci se vzájemně střídají na stejném pracovišti a vykonávají stejnou činnost. Důležité je převzetí a předání práce. Střídání různých pracovníků na pracovišti je nutnou podmínkou pro klasifikaci práce jako směnové (vztahuje se k osobě respondenta, nikoliv k charakteru provozu podniku či organizace). Nepatří sem profese a zaměstnání, které nemají charakter směnové práce (například technicko-hospodářští pracovníci), ačkoli jiná pracoviště podniku mohou pracovat ve dvou- či vícesměnném provozu. Směnová práce je zjišťována za zaměstnance a členy produkčních družstev, nikoliv za podnikatele.

Praha přitahuje vzdělané. Berou tu více

Vysoké průměrné mzdy v Praze jsou dány především velkým podílem vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců, kteří zároveň dostávají výrazně vyšší mzdy, než je běžné v ostatních krajích. Naopak zaměstnanců bez maturity je v Praze málo a jejich výplata je ve srovnání s ostatními kraji zcela průměrná. Vyplývá to z regionální analýzy strukturální mzdové statistiky za rok 2016, která vysvětluje jednak vysokou mzdovou úroveň a zároveň ekonomickou výkonnost Prahy, jež je nad dvojnásobkem národního průměru.

Dalibor Holý, odbor statistiky trhu práce a rovných příležitostí

Jak ilustruje dvojice grafů, průměrné mzdy méně vzdělané pracovní síly (bez maturity) v Praze nijak nevybočují z běžných celorepublikových poměrů. Pražské mzdy jsou dokonce u obou skupin až na třetím místě za kraji Středočeským a Plzeňským. Zároveň je zde patrný velký odstup mezd těchto zaměstnanců od celkové průměrné mzdy v Praze, což u ostatních krajů není zdaleka tak výrazné.

V Praze jsou o 42 % vyšší mzdy než v Olomouckém kraji

S maturitou a vyššími stupni vzdělání se ale rozdíly zvětšují a Praha vystupuje nad ostatní kraje. Částečně ji v tomto trendu následuje pouze Středočeský kraj, kde jsou mzdy zaměstnanců s magisterským či vyšším stupněm vzdělání také vysoce nad průměrem ostatních krajů. Tito zaměstnanci tak mají v Praze mzdy vyšší o 42 % než jejich kolegové z Olomouckého kraje, kteří berou nejméně. Středočeši pak mají o 21 % více.

V Praze je třikrát více vysokoškoláků než v severních Čechách

Podíl, který tvoří mezi zaměstnanci vysokoškolsky vzdělaní, je v krajích ČR značně rozdílný a do velké míry je ovlivněn tím, zda v kraji je nebo není nějaká vysoká škola. Nejvíce zaměst-

Průměrné měsíční mzdy zaměstnanců bez maturity v porovnání s průměrnou mzdou v kraji (v Kč)

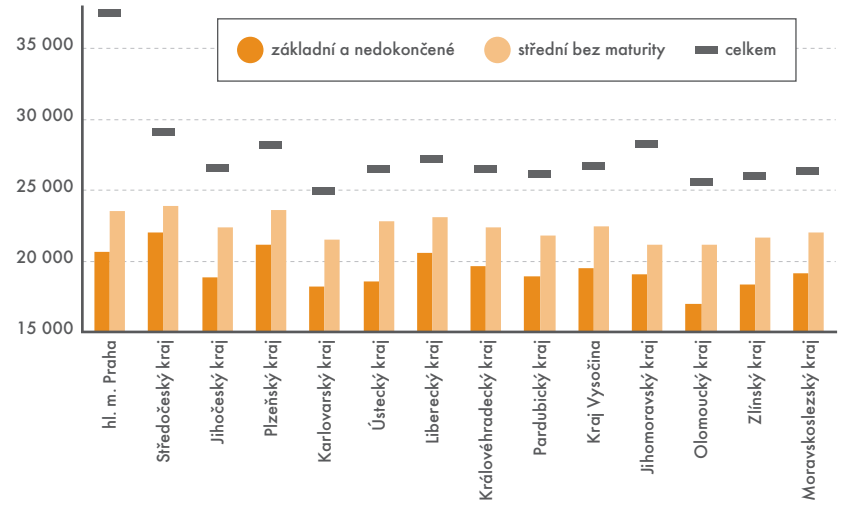

Průměrné měsíční mzdy zaměstnanců s pomaturitním vzděláním v porovnání s průměrnou mzdou v kraji (v Kč)

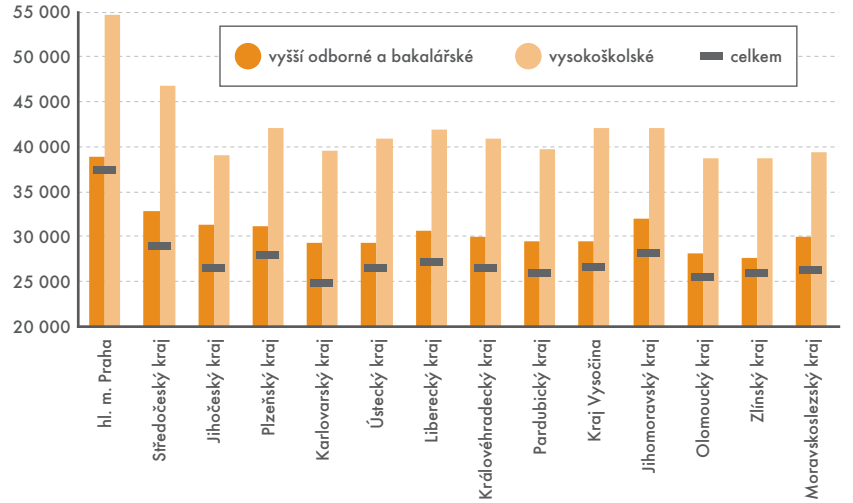

Zdroj: ČSÚ

nanců vysokoškoláků tak nacházíme v hlavním městě (29 %), kde také sídlí nejvíce vysokých škol. Nejméně jich je v Karlovarském kraji (9 %), kde žádná veřejná vysoká škola není. Menší než dvanáctiprocentní podíl je také v Ústeckém kraji. Kromě Prahy je pak v krajích Čech podíl vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců menší než na Moravě, kde jich je nejvíce v Jihomoravském kraji, který obklopuje brněnské univerzitní centrum.

JAKÁ JE VYPOVÍDACÍ HODNOTA PRŮMĚRNÉ MZDY V KRAJÍCH

Velké rozpětí a „zešikmení" mezd v Praze ovlivňuje i vypovídací hodnotu standardních statistických ukazatelů. Krajské průměrné mzdy totiž nedosahuje 67 % zaměstnanců v Praze, v Karlovarském kraji pouze 59 %. Vzhledem ke stupni vzdělání lze říci, že průměr v Praze zhruba odpovídá až výdělku zaměstnance s bakalářským stupněm vzdělání, zatímco v ostatních krajích těm se středním vzděláním s maturitou. Běžným výdělkům tak spíše než průměr lépe odpovídá hodnota mediánu, tedy prostřední hodnota při seřazení mezd od nejvyšší po nejnižší, která byla v roce 2016 v Praze 30 tis. Kč, v Olomouckém kraji pouze 23 tis. Kč a v nejchudším Karlovarském ještě o 300 Kč nižší.

Každý kraj má jinou strukturu ekonomiky

V tomto kontextu pak vyvstává logická otázka, proč nejsou i průměrné mzdy v moravských krajích vyšší vzhledem k relativně vysokému zastoupení zaměstnanců s vysokoškolským vzděláním. Příčinou je evidentně to, že jejich trhy práce jsou vysokoškoláky již dostatečně nasyceny. To záleží na struktuře ekonomiky, která se odlišuje kraj od kraje. Karlovarský kraj může být příkladem regionu, který má sice velmi malý podíl vysokoškoláků, ale jeho ekonomika jich zjevně nedokáže přilákat/zaměstnat více, protože zde mají výdělky pod celorepublikovým standardem. Naopak v Praze je sice více než třetina zaměstnanců alespoň s bakalářským titulem, ale přesto to ekonomice nestačí a snaží se přitáhnout další vysokoškoláky svými vysoce nadprůměrnými výdělky.

To se jí také relativně daří a nejvzdělanější pracovní síla se za prací do Prahy stěhuje nebo dojíždí z bližšího i vzdálenějšího okolí. A právě to stojí také za vysokým regionálním hrubým domácím produktem a dalšími makroekonomickými ukazateli, které odlišují Prahu od zbytku republiky. Druhou stránkou této situace, už ne tak lákavou, jsou vysoké ceny bydlení a služeb v Praze, které si potom méně vzdělaní zaměstnanci mohou ze své standardní výplaty jen stěží dovolit zaplatit.

JAKOU ROLI HRAJE URBANIZACE

Vysoké rozdíly v podílu populace podle stupně urbanizace jsou obdobné ve všech evropských státech, stejně tak jako rozdíly v zatížení náklady na bydlení. Více informací zjistíte na http://bit.ly/2A2QROf.

Zároveň je nutné zmínit, že v hlavním městě je minimální podíl zaměstnanců, kteří by nebyli aspoň vyučení. Jen se základním vzděláním je tu sotva každý třicátý zaměstnanec. Naopak v Karlovarském kraji je to každý desátý, v Ústeckém kraji každý dvanáctý a ve Středočeském kraji jich nalezneme 7 %.

Podíl zaměstnanců pobírajících méně než 16 tis. Kč a více než 40 tis. Kč podle krajů (v %)

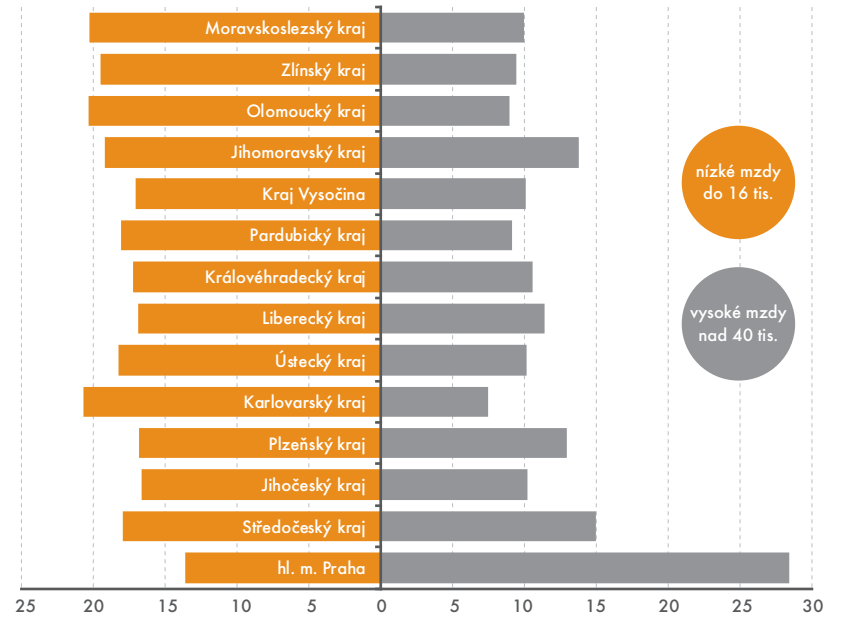

Zdroj: Strukturální mzdová statistika ČR

Lépe a hůře odměňovaní zaměstnanci

Vzhledem k odlišnému vlivu vzdělání jsou mzdy v Praze nejvíce diferencované. Rozdíly mezi skupinou vysokovýdělkových a nízkovýdělkových jsou tu tedy vyšší. Jako vysokovýdělkové pro naše účely označíme zaměstnance s měsíční mzdou nad 40 tis. Kč, jako nízkovýdělkové hodnotíme pracovníky, kteří pobírají do 16 tis. Kč hrubého.

Nejvyšší podíl vysokých výdělků (28 %) je pochopitelně třeba hledat především v Praze. Nízkovýdělkových je zde 14 %, což je nejmenší (nicméně nezanedbatelný) podíl mezi kraji. Druhý nejvyšší podíl vysokovýdělkových zaměstnanců (ovšem oproti Praze takřka poloviční) vykazoval v roce 2016 Středočeský kraj (15 %), kde nízkovýdělkových bylo 18 %. Nejchudší kraj je i v tomto přehledu Karlovarský, kde pracuje jen 7,5 % zaměstnanců za mzdu vyšší než 40 tis. Kč, naopak 21 % zaměstnanců za výdělek nižší než 16 tis. Kč hrubého měsíčně.

Videohry hrajeme do 24 let

Podle ČSÚ nejčastěji hrají či stahují videohry přes internet mladí lidé ve věku 16–24 let, a to necelých 67 % v této kategorii. Poté zájem o videohry prudce klesá. V další věkové kategorii 25–34 let hraje videohry přes internet 30 % lidí.

Milan Dedera, oddělení statistiky vzdělávání, zdravotnictví, kultury a sociálního zabezpečení

Šetření Využívání informačních a komunikačních technologií v domácnostech a mezi jednotlivci (VŠIT) vyplynulo, že podíl hráčů má i v dalších věkových kategoriích sestupnou tendenci. Hráči se nicméně najdou také mezi lidmi v důchodovém věku. Zastoupení hráčů ve věkové kategorii starších 65 let se pohybuje okolo 4 %.

V české populaci starší 16 let pak hraje podle údajů z šetření VŠIT hry přes internet necelých 20 % lidí, přičemž daleko častěji hrají tyto hry muži (29 %) než ženy (11 %). Hraním her přes internet se rozumí hra hraná přes počítač či mobilní platformu s ostatními hráči (multiplayer), hra hraná přes internetový prohlížeč (nejčastěji na sociálních sítích) či hra stažená přes internet.

Nejsilnější demografickou skupinou herního trhu jsou bezesporu mladí muži. Podle údajů Eurostatu za rok 2016 se hraní a stahování videoher v zemích EU věnovalo v průměru přes 65 % mužů ve věku 16–24 let. Podíl hráček v tomto věku byl mnohem nižší. V členských zemích ve věkové kategorii 16–24 let hrálo či stahovalo hry přes internet necelých 44 % žen.

Podíl českých hráčů ve věku 16–24 let se pohyboval nad evropským průměrem a dosahoval výše 74 % všech mužů v tomto věku. Tím se čeští hráči umístili na pomyslném sedmém místě v rámci evropského srovnání. Nejaktivnější hráči ve věku 16–24 let se nacházeli v Dánsku (82 %), kde hrálo také vysoké procento žen (70 %) v tomto věku. Nejméně pak hráli muži ve věku 16–24 let ve Slovinsku, a to jen 46 % mužů v této věkové kategorii.

Hraní videoher přes internet v české populaci starší 16 let v roce 2017
(v posledních 3 měsících, v %)

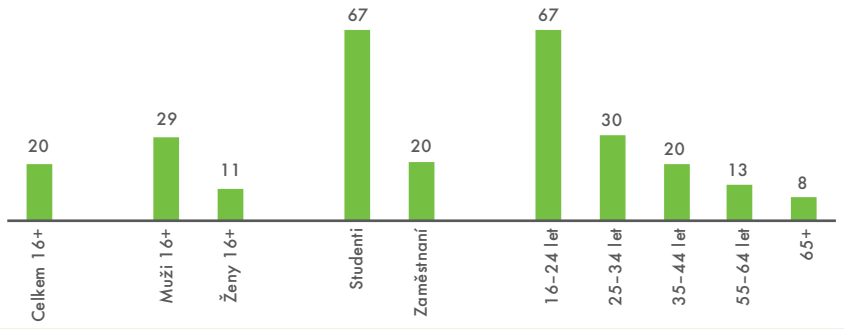

Zdroj: ČSÚ, VŠIT

Srovnání 10 zemí EU s největším podílem hráčů ve věku 16–24 let v roce 2016

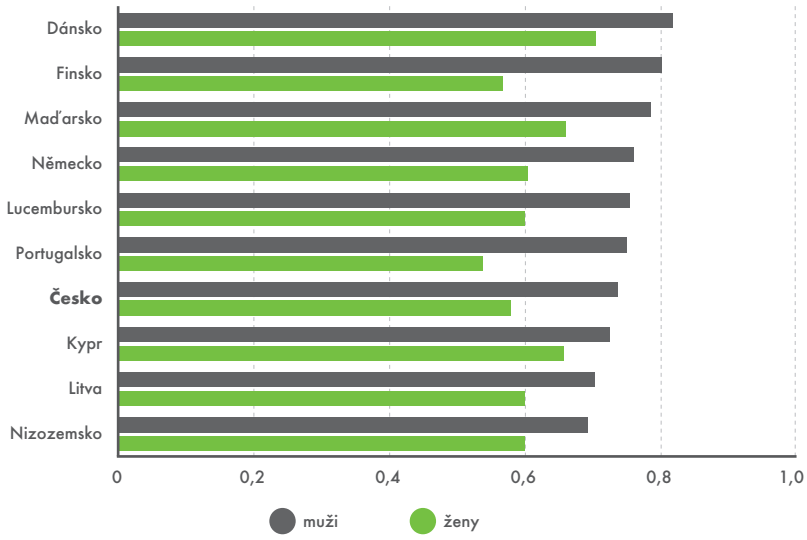

Zdroj: ICT Usage in Households and by Individuals, Eurostat

Internet jako distribuční platforma

Internet je v současné době pro hraní a distribuci her zcela zásadní. Fyzické nabývání her je, stejně jako u ostatních audiovizuálních děl, v posledních letech na ústupu.

Největší on-line distribuční sítí pro videohry je v současnosti platforma STEAM. Do té přispívají také čeští herní vývojáři, kteří mají ve světě videoher zavedené jméno. Podle šetření zpracovaného GameDev Area a MU Game Studies bylo v roce 2016 prostřednictvím této platformy distribuováno 16 herních titulů, které vydaly české společnosti v roce 2016. Tyto hry oslovily celosvětově více než 1,6 mil. hráčů, kteří strávili jejich hrou přibližně 52 mil. hodin. Celkově se přes platformu STEAM prodalo 1,9 mil. kopií českých her vydaných v roce 2016. Jejich tržby dosáhly výše 49 mil. dolarů, tedy více než 1 mld. Kč.

Junioři a internet

Ve využívání technologií jak z hlediska věku respondentů, tak i z územního pohledu jsou v krajích České republiky značné rozdíly.

Petr Dědič, oddělení informačních služeb, KS ČSÚ v Pardubicích

V roce 2015 v ČR využívaly internet tři čtvrtiny osob šestnáctiletých a starších, mezi juniory ve věku 16 až 29 let byl tento podíl více než 96% s maximem ve Středočeském kraji a minimem v Ústeckém kraji. Šedesát procent uživatelů internetu v juniorském věku tráví na webu pro soukromé účely více než 10 hodin týdně při maximální hodnotě v Královéhradeckém kraji a nejnižší hodnotě v Kraji Vysočina.

Internet je stále častěji využíván v mobilním telefonu, a to mezi nejmladší, střední i nejstarší generací. V roce 2015 využívalo v ČR internet v mobilu 71 % osob ve věku 16 až 29 let s maximem 88 % v Praze a minimem 61 % v Jihomoravském kraji, přitom v roce 2013 byl tento podíl celostátně pouze 45 %. V celé populaci 16letých a starších vzrostl v uvedeném období podíl uživatelů internetu v mobilu z 20 na 36 %.

Mezi juniory jsou nejčastěji zastoupeni ti, kteří využívají sociální sítě (86 % juniorů v ČR při maximu 95 % v Plzeňském kraji). Velmi časté je též používání internetu k vyhledávání informací o zboží a službách (v ČR z 83 %, přitom v Jihočeském kraji dokonce z 93 %). Téměř dvě třetiny osob ve věku 16 až 29 let vyhledávají na webu informace o cestování. Polovina mladých lidí využívá internetové bankovnictví. Ve Zlínském kraji jsou to téměř dvě třetiny. Přes internet nakupuje 39 % juniorů, v Královéhradeckém kraji je to dokonce polovina všech mladých lidí.

Častou aktivitou mladých je telefonování přes internet, využívají jej dvě třetiny mladých lidí v Jihočeském kraji při celostátním průměru 56 %. Dvě třetiny mladých Pražanů nahrávají na webové stránky určené ke sdílení fotografie, videa nebo jiný obsah, přitom celostátní průměr je 55 %. Ve srovnání s jinými věkovými kategoriemi se mnohem častěji věnují internetovému hraní her – polovina juniorů oproti necelým 5 % v populaci 55letých a starších. Sledování televize na internetu se věnuje 39 % osob ve věku 16 až 29 let, nejméně je tento způsob trávení volného času rozšířen v krajích Ústeckém a Libereckém, nejvíce ve Zlínském kraji. Mezi mladými lidmi je přitom v oblibě sledování internetových televizí, které nemají svůj protějšek v klasickém televizním vysílání, ale fungují pouze on-line.

Uživatelé internetu podle krajů v roce 2015 (tříletý průměr)

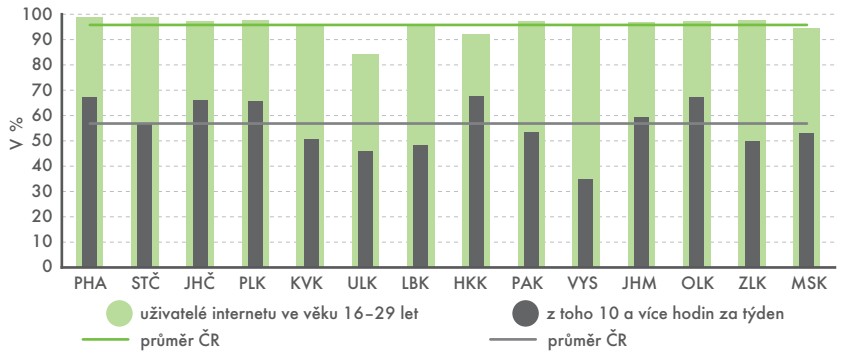

Využívání internetu osobami ve věku 16–29 let pro vyhledávání informací, nákupy a internetové bankovnictví podle krajů v roce 2015 (tříletý průměr)

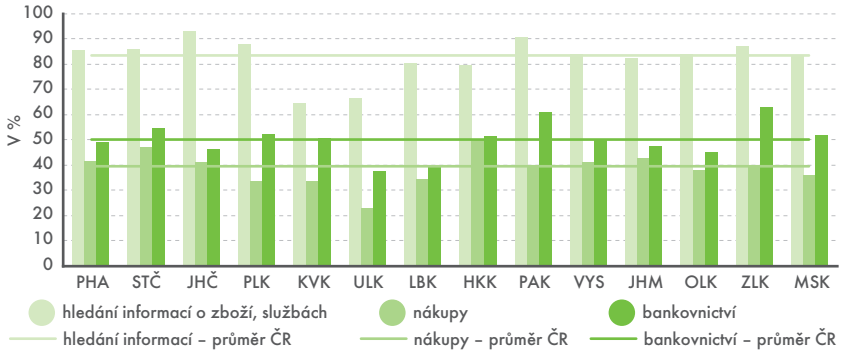

Využívání internetu osobami ve věku 16–29 let pro nahrávání fotografií a videa na web, hraní her a sledování televize podle krajů v roce 2015 (tříletý průměr)

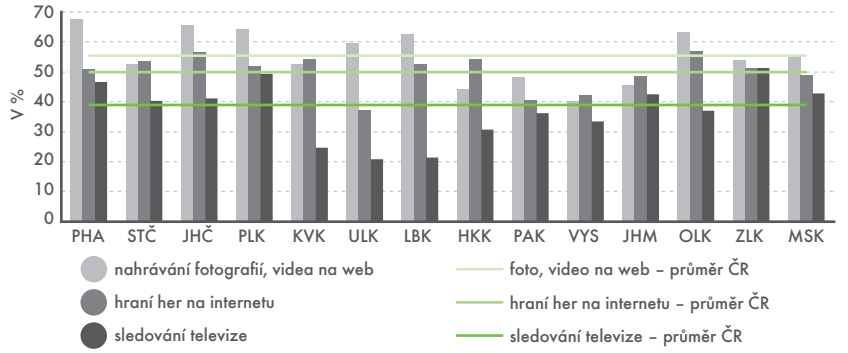

Zdroj: ČSÚ, Výběrové šetření o využívání informačních a komunikačních technologií

TWITTER

UNECE

@unece

V současné době čítá Evropská hospodářská komise OSN (UNECE) 56 členských států Evropy, Severní Ameriky a Asie. Zabývá se zejména vzájemnou ekonomickou spoluprací. Twitterový účet UNECE přináší informace o činnosti svých osmi výborů. Uživatelé zde naleznou také novinky z celé agendy OSN.

Více na http://bit.ly/2hMm1lr.

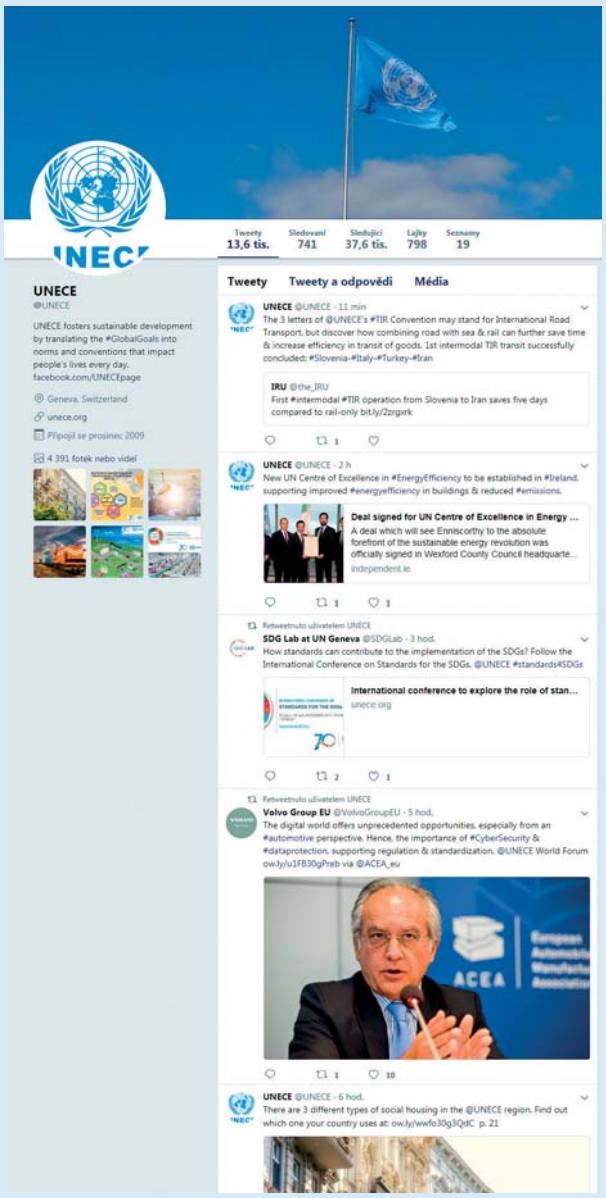

INFOGRAFIKA

ŽIVOTNÍ MILNÍKY

Naše životy se dělí na etapy, které jsou rámovány různými milníky, mezi něž patří začátek školní docházky, první zaměstnání a opuštění rodičovského domu, sňatek, rodičovství, odchod do penze… Jsou nějaké rozdíly mezi muži a ženami? A jak se liší jednotlivé země EU28 mezi sebou? Ve všech zemích Unie opouštějí ženy domácnost svých rodičů dříve než jejich vrstevníci a také se dříve vdávají. V Bulharsku, Řecku a Rumunsku vstupují do manželství o více než tři roky dříve než muži z téže generace, zatímco v Irsku, Lotyšsku, Portugalsku a ve Velké Británii jsou nevěsty v průměru jen o necelé dva roky mladší než ženichové.

Více na http://bit.ly/2lT3F6Q.

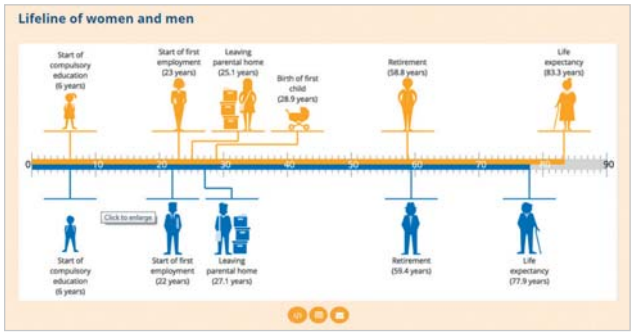

STATISTICKÁ SOUTĚŽ

2018 IAOS PRIZE FOR YOUNG STATISTICIANS

International Statistical Institute (ISI) a International Association for Official Statistics (IAOS) vyhlašují další ročník tradiční soutěže o nejlepší písemnou práci z oblasti oficiální statistiky pro mladé statistiky do 35 let. Uzávěrka soutěže je 31. prosince 2017.

Více na http://bit.ly/2gdnLoy.

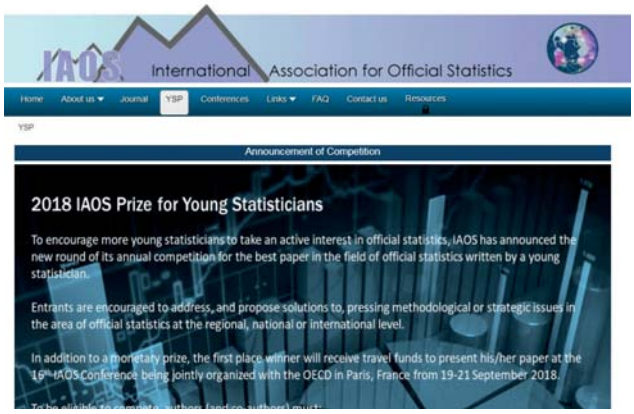

KNIHA

JAK SE MÁME?

Wellbeing není jen výraz pro vyjádření subjektivního pocitu spokojenosti, štěstí, vědomí bohatství nebo úspěšnosti. Obsahuje také hodnocení fyzického zdraví a wellness. Obrázek dobře prožitého života v 35 zemích OECD a v šesti partnerských zemích přináší již čtvrtý ročník studie Jak se máme?

Více na http://bit.ly/1Oo1mzM.

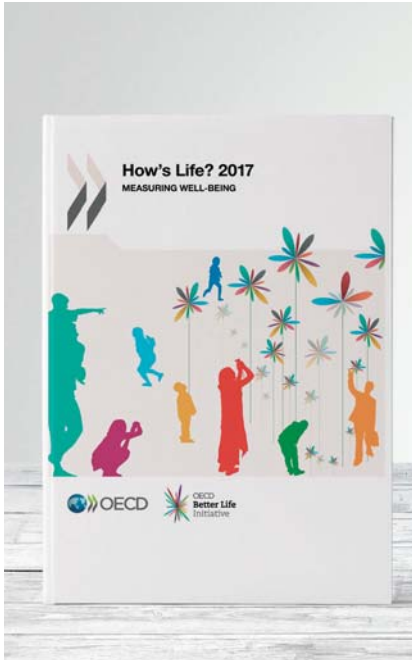

APLIKACE

ATLAS CÍLŮ UDRŽITELNÉHO ROZVOJE

Světová banka zveřejnila Atlas cílů udržitelného rozvoje. Atlas má jak klasickou knižní podobu, která je k dispozici i v pdf souboru, tak verzi interaktivní. Na jedné z dvojic map je názorně zobrazen rozdíl mezi podílem osob žijících v extrémní chudobě v roce 1990 a o 13 let později. V interaktivní podobě jsou navíc i údaje ve vybraných letech období 1990–2013.

Více na http://bit.ly/2pMcvk4.

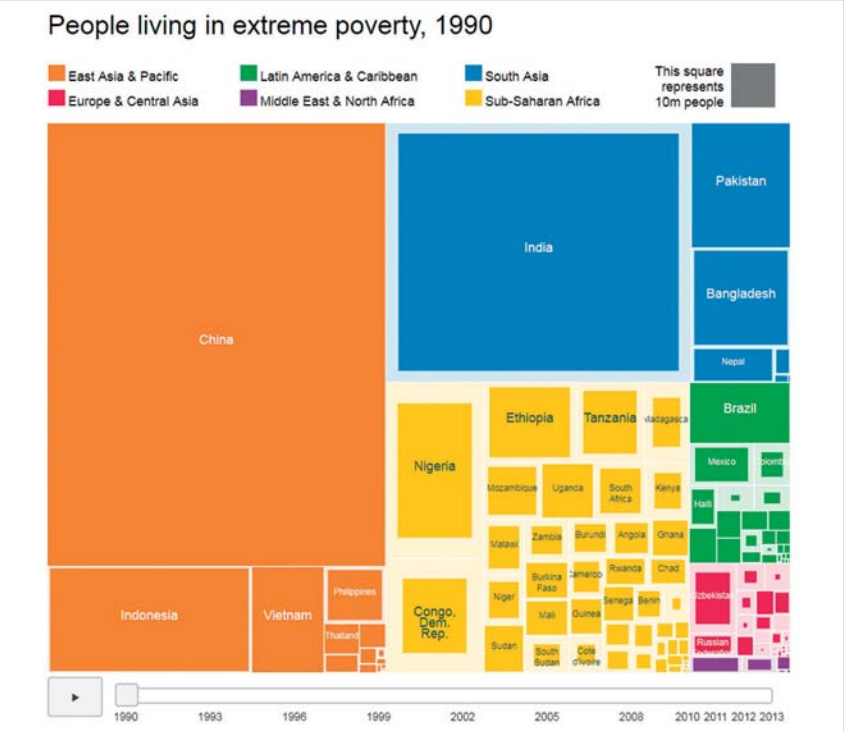

INFOGRAFIKA

ŠPAGETY, PENNE, FUSILLI

Jistě nikoho nepřekvapí, že největším producentem těstovin ze zemí EU28 byla i v loňském roce Itálie. Zde se vyrobilo 72 % z celkové unijní produkce. Ta v roce 2016 přesáhla 5,3 mil. t, což bylo o 1,8 mil. t více než před 10 lety. Na každého obyvatele Unie tak připadá 10,5 kg těstovin ročně. Největšími dovozci těstovin jsou Německo a Francie, ze zemí mimo EU pak USA a Japonsko.

Více na http://bit.ly/2zhsdvx.

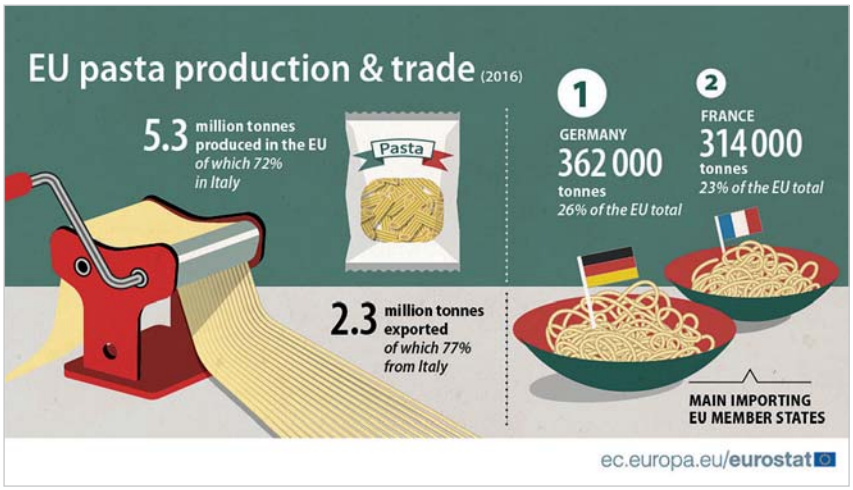

RYCHLÉ INFORMACE PROSINEC 2017

pá	1	**Tvorba a užití HDP** (3. čtvrtletí 2017)
so	2	
ne	3	
po	4	**Průměrné mzdy** (3. čtvrtletí 2017)
út	5	
st	6	
čt	7	
pá	8	
so	9	**Maloobchod** (říjen 2017)
ne	10	
po	11	
út	12	
st	13	**Zahraniční obchod ČR** (říjen 2017) **Průmysl** (říjen 2017) **Stavebnictví** (říjen 2017)
čt	14	
pá	15	
so	16	
ne	17	
po	18	**Indexy spotřebitelských cen – inflace** (listopad 2017)
út	19	
st	20	
čt	21	
pá	22	
so	23	**Pohyb obyvatelstva** (1.–3. čtvrtletí 2017)
ne	24	
po	25	
út	26	
st	27	**Indexy cen vývozu a dovozu** (říjen 2017) **Indexy cen výrobců** (listopad 2017)
čt	28	
pá	29	
so	30	
ne	31	**Konjunkturální průzkum** (prosinec 2017)

VYBRANÉ VÝSTUPY ČSÚ

Ekonomické výsledky zdravotních pojišťoven (3. čtvrtletí 2017)
Publikace obsahuje základní údaje například o počtu aktivních zdravotních pojišťoven, zaměstnancích a mzdách nebo o výnosech zdravotních pojišťoven.
elektronická verze

Život cizinců v ČR (2017)
Titul shrnuje údaje o cizích státních příslušnících, kteří v roce 2016 žili na území České republiky.
elektronická a tištěná verze

Stav a pohyb obyvatelstva v ČR (1.–3. čtvrtletí 2017)
Publikace přináší předběžné výsledky přirozeného a mechanického pohybu obyvatelstva České republiky.
elektronická verze

Vývoj úmrtnosti v České republice (2006–2016)
Titul navazuje na publikaci, kterou v roce 2003 pod názvem Úmrtnost v České republice v letech 1995–2002 vydal ČSÚ. Kromě podrobných informací o úmrtnosti se věnuje také regionálním rozdílům a mezinárodnímu porovnání.
elektronická verze

Česká republika v číslech, 2017
Propagační brožura ČSÚ předkládá vybrané ukazatele ze Statistické ročenky ČR 2017, a to v časové řadě od roku 2013 do roku 2016.
elektronická a tištěná verze

Malý lexikon obcí České republiky, 2017
Lexikon obsahuje všechny obce ČR v územní struktuře roku 2017, naleznete v něm vybraná data z městské a obecní statistiky za rok 2016.
elektronická a tištěná verze

Strukturální šetření v zemědělství – regiony, 2016
Publikace přináší výsledky strukturálního šetření v zemědělství podle územního členění České republiky.
elektronická verze

Publikace je možné objednat e-mailem na objednavky@czso.cz, tel.: 274 052 733, **nebo zakoupit** v prodejně publikací v Ústředí ČSÚ (Na padesátém 81, Praha 10).

Všechny tituly naleznete na **www.czso.cz**.

Statistická ročenka České republiky 2017

Vydavatel: Český statistický úřad

Koncem listopadu vyšla v tištěné verzi a na CD nosičích Statistická ročenka České republiky 2017. Uživatelům nabízí podrobně zpracované údaje o ekonomice, demografii a sociální sféře.

Letos má ročenka 32 kapitol. Oproti minulému vydání byly rozděleny dvě kapitoly. Ty nyní tvoří kapitoly Obchod, ubytování a stravování a Cestovní ruch, Kultura a Sport. Tak došlo i k přečíslování všech následujících kapitol.

Na 824 stránkách se nachází celkem 532 tabulek, 25 z nich je zcela nových, dále 86 grafů a 6 kartogramů. Do úvodní kapitoly Vybrané ukazatele národního hospodářství bylo zařazeno několik nových ukazatelů: pracující v národním hospodářství, obecná míra nezaměstnanosti a průměrný starobní důchod / průměrná mzda, poměr je vypočítán z průměrů starobních důchodů vyplácených samostatně a průměrné hrubé mzdy zaměstnanců v národním hospodářství.

Nová koncepce kapitoly Zahraniční obchod se opírá o národní pojetí statistiky zahraničního obchodu, které vypovídá o vývozní a dovozní výkonnosti české ekonomiky. V kapitole Zemědělství byly uvedeny čtyři tabulky ze Strukturálního šetření v zemědělství v roce 2016.

Do kapitoly Energetika byly zařazeny čtyři tabulky, které se věnují výsledkům Výběrového šetření o energetické spotřebě v domácnostech (ENERGO 2015). O čtyři nové tabulky byla rozšířena kapitola Informační společnost. Ta mj. zahrnuje výsledky z Výběrového šetření o využívání informačních a komunikačních technologií v podnikatelském sektoru.

V kapitole Vzdělávání byly nově uvedeny informace ze dvou šetření – z Výběrového šetření o vzdělávání dospělých (AES) a z Výběrového šetření ekonomických subjektů vzdělávání zaměstnanců (CVTS).

V kapitole Zdravotnictví byla doplněna nová tabulka s daty o pracovní neschopnosti pro nemoc a úraz v členění podle sekcí CZ-NACE. Poprvé byla uvedena i tabulka o výdajích zdravotních pojišťoven a domácností na léky na jednoho obyvatele v korunách. V kapitole Volby byly uvedeny informace z voleb do zastupitelstev krajů a do Senátu Parlamentu ČR z roku 2016. ■

Vývoj obyvatelstva České republiky 2016

Vydavatel: Český statistický úřad

Demografická ročenka České republiky 2016

Vydavatel: Český statistický úřad

Ročenka dopravy České republiky 2016

Vydavatel: Ministerstvo dopravy

Analýza vychází z údajů všech obyvatel, kteří měli v roce 2016 trvalé bydliště v České republice, a to bez ohledu na státní občanství. Údaje také zohledňují události (sňatky, narození a úmrtí) českých občanů s trvalým pobytem na území ČR, které nastaly v cizině. Více na **http://bit.ly/2z9gEUI**. ■

Ročenka seznamuje čtenáře s údaji o pohybu obyvatelstva v České republice v letech 1921–2016. Přináší podrobné informace o sňatcích, rozvodech, narození, potratech, zemřelých, o stěhování (vnitřním i zahraničním) a předkládá bilanci obyvatelstva. Více na **http://bit.ly/2hoFKax**. ■

V sedmi kapitolách ročenky lze zjistit podrobné údaje o organizaci odvětví, o ekonomických ukazatelích dopravního sektoru, dále o dopravní infrastruktuře, dopravním parku či mezinárodní a vnitrostátní přepravě. Obsahuje data o nehodách v dopravě a o vlivu dopravy na životní prostředí. ■

Všechny tituly si můžete vypůjčit (a některé zakoupit) v Ústřední statistické knihovně a prodejně ČSÚ. Více na **library.czso.cz**.

Statistika je o kompromisech

Když se člověk při svém bádání obrátí ke statistice a hledá ukazatele, které by odpověděly na jeho otázky, stává se, že skončí zklamán, a s povzdechem se ptá: „Proč nejsou ty údaje dříve? Častěji? Ve větším detailu? A ještě ke všemu se postupně zpřesňují!“ Takové otázky jsou zcela pochopitelné, ale nezapomínejme, že statistika je především uměním možného a **kompromisem mezi včasností, přesností a podrobností**.

Co takový kompromis v praxi znamená? Ilustrujme jej na příkladu snahy sledovat, jak se daří naší ekonomice. Při konstrukci jakéhokoliv ukazatele je nejprve nutné **odpovědět si na otázku, co od něj čekáme**. Je to co nejrychlejší dostupnost informace, abychom mohli včas reagovat na změnu? Nebo je pro nás důležitá přesnost, abychom si mohli být opravdu jistí? Nebo nás zajímá nějaký detail (řekněme jedno malé odvětví v určitém regionu) namísto sledování ekonomiky jako celku? Samozřejmě, **v ideálním případě chceme všechno najednou**, ale tak to v praktické statistice, stejně jako v životě, nefunguje. Vždy si nakonec musíme vybrat, co preferujeme více, a kde jsme ochotni slevit ze svých nároků. Různé preference jsou pak důvodem, proč statistika nabízí více různých ukazatelů k jednomu zkoumanému jevu.

Vraťme se však k praktickým důvodům, proč si ve statistice musíme vždy vybrat určitou kombinaci včasnosti, přesnosti a podrobnosti. **Vše závisí na reálných možnostech** sestavení statistického ukazatele: na sběru zdrojových dat, jejich kontrolách, zvolených metodách odhadu, dostupných kapacitách i nákladech.

Pokud preferujeme **včasnost** (rychlost), pak nemáme na odhad moc času. Budeme si muset vystačit s menším vzorkem firem a relativně malým rozsahem zdrojových dat, která nám podniky poskytnou. Firmy musejí data předat rychle a stejně tak rychlé musejí být kontroly a zpracování. Výsledné statistické ukazatele (říkáme jim obvykle konjunkturální) pak sice relativně včas naznačují směr vývoje ekonomiky (a zhruba intenzitu změny), je však nutné počítat s jejich postupným zpřesňováním a těžko od nich můžeme očekávat detailní informace, například o vývoji malých odvětví. Jinými slovy, **cenou za rychlost je menší přesnost a ztráta detailu**.

Pokud bude naopak naší prioritou **přesnost**, pak si na takový ukazatel musíme počkat. Nejen že je potřeba zeptat se většího počtu podniků, což prodlužuje zpracování a sestavení statistických ukazatelů, ale hlavně musíme počítat s tím, že měsíčně poskytované údaje od firem jsou méně přesné než ty, které nám mohou podniky zaslat po své roční závěrce účetnictví a případném auditu (tedy se značným zpožděním). Takové zpřesnění podkladových dat pak může vést k nutnosti zpřesnit i dříve publikované (konjunkturální) statistické ukazatele, které sice indikovaly správně směr vývoje ekonomiky (zda ekonomika rostla, nebo byla v krizi), nemusely však být tak přesné (zda ekonomika vzrostla o 4,0 % nebo o 4,3 %). Správně zvolené statistické metody samozřejmě mohou částečně změnu podkladových dat předjímat, některé věci však v životě zůstávají nevyzpytatelné. Jinými slovy, **cenou za přesnost je pozdější dostupnost ukazatelů a obvykle i menší podrobnost**.

A jestliže jsou naší prioritou **velké detaily**, pak se budeme muset smířit nejen s časovou náročností, ale také s menší přesností. Důvody jsou podobně praktické jako v předchozích dvou případech. Aby mohly statistické údaje vypovídat o velmi podrobných strukturách, vyžadují statistické metody mnoho detailních podkladů, které budou dostatečně přesné (a od mnoha podniků). Je snesitelné a prakticky zvládnutelné, pokud se firem zeptáme každý měsíc na několik základních údajů o jejich ekonomické činnosti (tak, aby to stačilo na odhad konjunkturálních ukazatelů), těžko se však můžeme ptát na velké detaily. To lze udělat jednou ročně, nebo i méně často. Jinými slovy, **pokud od ukazatelů vyžadujeme detail, pak si na něj musíme počkat, a i tak obvykle bývá vykoupen menší přesností ukazatelů v detailním členění**.

Statistika je sice uměním možného, ale to neznamená, že je něčím strnulým a neměnným. Naopak! S tím, jak se vyvíjejí nové statistické metody, způsoby zpracování, technologie i komunikační prostředky, se mění i praktická statistika. S každou takovou změnou se můžeme přiblížit ideálu: mít vše rychle, přesně a detailně. I tak ale každé nové řešení zůstane kompromisem.

Tereza Košťáková,
vedoucí oddělení čtvrtletních odhadů

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

Statistika&My

Měsíčník Českého statistického úřadu 11–12/2017
Ročník 7, vychází 10x ročně
Adresa redakce: Český statistický úřad,
Na padesátém 81, 100 82 Praha 10
telefon: 274 054 248, e-mail: redakce@czso.cz

Jakékoli užití části nebo celku zde publikovaných informací je možné pouze za předpokladu uvedení zdroje (časopis ČSÚ Statistika&My).

Redakce: Michal Novotný (šéfredaktor), Alena Géblová (vedoucí redaktorka), Petra Báčová, Jan Ernest, Dalibor Holý, Eva Henzlerová, Tomáš Mládek, Marek Rojíček

Redakční rada: Ing. Josef Vlášek (předseda), Ing. Michal Novotný (místopředseda), doc. JUDr. PhDr. David Elischer, Ph.D., Mgr. et Mgr. Alena Géblová, prof. Ing. Iva Ritschelová, CSc., FEng., Ing. Marek Rojíček, Ph.D., Egor Sidorov, Ph.D., Mgr. Jana Slavníková, Mgr. Irena Stupňánková, Ing. Pavla Trendová

Grafická úprava: Tomáš Kubašta
Jazyková korektura: Věra Hrušková, Vladimír Salavec
Fotografie: archiv ČSÚ, shutterstock.com,

Tisk: Jiří Bartoš – SLON, spol. s r. o.
Vydavatel: Český statistický úřad
www.statistikaamy.cz
ISSN 1804-7149
ev. č. MK ČR E 19925

Odborný časopis ČSÚ zařazený v mezinárodní citační databázi vědeckých recenzovaných periodik **Scopus** (*CiteScore* **2016** = 0.15, *SJR* **2016** = 0.121, *SNIP* **2016** = 0.173), nebo ve **Web of Knowledge** *Emerging Sources Citation Index* (Web of Science *ESCI*). Vychází 4x ročně pouze anglicky v tištěné verzi i jako open access.

4

LUBOŠ MAREK, STANISLAVA HRONOVÁ, RICHARD HINDLS (VŠE, PRAHA)
CHANGES IN METHODOLOGY FOR ASSESSING PERFORMANCE OF RESEARCH ORGANISATIONS AND INFLUENCE OF SUCH CHANGES ON RESEARCHERS' BEHAVIOUR

HANNA DUDEK, WIESŁAW SZCZESNY (WARSAW UNIVERSITY OF LIFE SCIENCES, POLSKO)
CORRELATES OF A MULTIDIMENSIONAL INDICATOR OF QUALITY OF LIFE – A FRACTIONAL OUTCOME MODEL APPROACH

KRTISTÝNA VAŇKÁTOVÁ, EVA FIŠEROVÁ (UNIVERZITA PALACKÉHO, OLOMOUC)
THE EVALUATION OF A CONCOMITANT VARIABLE BEHAVIOUR IN A MIXTURE OF REGRESSION MODELS

czso.cz/statistika_journal | **372 KČ** / ROČNÍ PŘEDPLATNÉ

SLEDUJTE NÁS NA TWITTERU!

TWITTER ÚČET ČSÚ

AKTUALITY ČESKÉHO STATISTICKÉHO ÚŘADU A INFORMACE O VÝZNAMNÝCH UDÁLOSTECH ZE SVĚTA STATISTIKY

@statistickyurad